

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MEDLEMSBLAD FOR HISTORISK FORENING FOR ESPERGÆRDE OG OMEGN

NR 55
DEC.
2013

Mellemvangsgaardens historie

Den oprindelige landbrugsejendom, der blev
børneinstitution - læs side 4

En gildebroder fra Sct. Georges Gilderne klippede alle børnene på
Optagelses- og Feriehjemmet på Sct. Georges Gaarden hver fjerde uge.

Læs også i dette nummer:

Side 26: Dutrupgaard

Side 33: Gurreholm

Side 46: Villa Bakkehus

Side 52: "Bjælkerøeren"

Problematisk Facebook-side

Der kan være mange årsager til at være på Facebook. Jeg har imidlertid ikke haft det store behov for at meddele, hvilke indkøb jeg har gjort, hvad jeg tænker på eller med hvem jeg har drukket kaffe. Så jeg har indtil nu ikke meldt mig ind. Imidlertid blev jeg for nylig anmodet om det af andre årsager - og så tænkte jeg, at nu måtte jeg da samtidig tjekke den "gruppe" (= Facebook-sprog for en side på nettet), som flere havde omtalt som interessant. Den hedder "Helsingør i billeder - dengang og nu".

Det lød jo umiddelbart interessant for en lokalhistorisk interesseret person som mig. Proceduren er, at man skal melde sig ind i en såkaldt "åben gruppe", som det hedder på "Facebook-sprog". Det gik også uden problemer, og kort efter fik jeg at vide, at jeg var accepteret som nyt medlem. En bekendt bød mig endda velkommen. Det var jo en fin begyndelse, men...

Jeg begyndte nu at se på, hvilke billeder, der var blevet lagt op - og hvilke kommentarer, der var blevet givet. Det var måske ikke overraskende, at adskillige af kommentarerne er useriøse (mildt sagt), men at der er i stribevis af helt umulige bud på et billedes alder og motiv kom alligevel bag på mig. Selvom man ville bruge tiden på at rette de utallige misforståelser og fejltolkninger, der bliver bragt til torvs, ville det formentlig overstige en enkelt persons formåen.

Men det blev værre endnu. Jeg måtte konstatere, at adskillige billeder er "lånt" direkte fra mine publikationer eller fra min hjemmeside. En ting er at "låne" et billede på den måde, men det er i alt fald i strid med god etik at bruge et sådant billede uden at anføre kilden. Og kilder skal man lede meget længe efter i denne gruppe. En anden indvending er, at mange af de billeder, som jeg har fået lov at kopiere fra folks private albums eller som jeg har fået af folk, jo ofte er givet til mig kun til brug i en bestemt anledning eller til en bestemt publikation. Men nu optræder de altså pludselig - revet ud af en sammenhæng - i en gruppe på Facebook.

Min gennemgang sluttede imidlertid ikke med den overraskelse. I flere tilfælde er der såmænd brugt direkte citater fra mine publikationer og fra min hjemmeside. Jeg har ikke spor imod at blive citeret, men jeg forventer da, at man i det mindste fortæller, hvorfra citatet stammer. Det er god opførsel i enhver publikation - og således vel også på nettet. Men altså ikke på Facebook?

I det hele taget kunne jeg konstatere, at der lægges billeder op i denne Facebook-gruppe helt uden hensyn til "Lov om ophavsret". Denne lov er ganske klar: Der må ikke offentliggøres billeder uden tilladelse fra fotografen eller dennes arvinger før tidligst 70 år efter fotografens død! Det betyder i praksis, at der ikke kan lægges nogen billeder op - uden en indhentet tilladelse - der er taget senere end 1943! Og reelt vil der være tale om mange endnu ældre billeder, som også er problematiske, hvis fotografen først er død efter 1943. Denne lov er ganske vist vanskelig at overholde i alle tilfælde, bl.a. fordi det ikke altid fremgår hvem fotografen er. Men i denne Facebook-gruppe er der intet gjort for at overholde hverken loven

eller den tilhørende bekendtgørelse.

Men det allerværste er slet ikke, at der bliver "lånt". Det aller-allerværste er, at alle de billeder, som nu er lagt op i gruppen nu ikke længere ejes af den der har lagt dem op. Nej, nu ejes de - således som folkene bag Facebook fortolker det - af Facebook, som kan anvende billederne efter forgodtbefindende. Og det gælder altså også de billeder, som uretmæssigt er kopieret fra bøger eller andre hjemmesider.

Jeg er udmærket klar over, at der er enkelte seriøse medlemmer i denne Facebook-gruppe, men de burde måske overveje, om dette er den rette måde at formidle lokalhistorie på. Jeg medgiver også, at der sikkert på denne måde kommer ukendte billeder frem - billeder som ellers ville være forblevet i skuffen eller albummet, men det gør ikke projektet mere seriøst. Den helt frie og fuldstændigt uredigerede kommentarform tiltaler muligvis unge mennesker, som er vant til denne moderne og uforpligtende kommunikation. Men den løfter på ingen måde den seriøse lokalhistoriske forskning.

Hertil kommer, at gruppen er helt og aldeles ustruktureret. Sådan er Facebook vil nogen indvende - ja, men fordi et amerikansk firma har fundet på det, betyder det jo ikke, at det er synderlig genialt. Alt kommer i en helt tilfældig orden, nyt og gammelt mellem hinanden, helt uden system. Nogle gange det samme billede adskillige gange. Dertil kommer, at det søgesystem som er der, er svært at anvende, hvis folk har kaldt billederne for noget forkert, eller hvis kommentarerne er ukorrekte eller blot stavet forkert (og det sker ofte).

Man kan i det hele taget undres meget over, at man ikke kan sætte nogle spilleregler op for, hvad der er korrekt og forkert. Gruppens initiativtagere undskylder blot, og siger at det kan de ikke gøre noget ved - det er de enkelte deltageres eget ansvar. Men det er jo i virkeligheden en anden problematisk side ved en Facebookgruppe: Selvom der er folk, som kan slette indhold m.v., så er der ingen reelt ansvarlige fordi der lægges så meget op, at ingen kan overskue det.

Kjeld Damgaard

Tillykke!

Sidst på året fyldte lokalhistorikeren Kjeld Damgaard 60 år, hvilket blev fejret på behørig vis, bl.a. med en reception i Mørdrup Kirkes lokaler, hvor vi naturligvis mødte op.

Bestyrelsen vil også gerne benytte denne lejlighed til at ønske redaktøren af vort fremragende medlemsblad hjertelig tillykke med den runde dag, med håbet om, at vi og foreningens medlemmer mange år fremover må have fornøjelse af dine mange populære lokalhistoriske artikler og foredrag.

Og så ønsker vi også i år vore medlemmer en rigtig glædelig jul og et godt nytår.

BESTYRELSEN

Landbrugsejendommen, der blev børneinstitution

Historien om "Elverhøjen", der oprindeligt hed "Mellemvangs-
gaarden", senere blev til "Sct. Georgs Gildernes Børnegård" og
som i 2013 kunne fejre 50 års jubilæum.

Artiklen i "Egebækken" nr. 24 fra 1998 er her udvidet og supple-
ret med meget nyt materiale.

af Kjeld Damgaard

Oldtiden

I 1995 opdagedes ved noget af en
tilfældighed, at der lå en gravhøj på
arealet, hvor Sct. Georgs Gildernes bør-

neinstitutioner har holdt til i årevis.
Gravhøjen, der formentlig er omkring
4.500 år gammel beviser, at der langt
tilbage i tiden har boet mennesker i
området. Hvor og hvordan vides dog
ikke.

"Elverhøj" fotograferet i 2008 - man skal vide, at den er der, før man får øje på den "ned-
slide" gravhøj. (Foto: Kresten Tommerup)

På dette kort fra 1898 over arealerne langs Stokholmsvej er med rød skrift markeret de forskellige bygninger og gårde. Med rødt er tillige markeret, hvor den nye Mellemvangsgaard - den senere Børnegård - kom til at ligge. Stokholmsgaarden brændte omkring 1923, og kun en enkelt længe står i dag tilbage i form af et beboelseshus.

Opdagelsen af gravhøjen skete i forbindelse med opførelsen af bebyggelsen på Sct. Georgs Gildernes grund ved Idrætsvej, hvor der ved en arkæologisk besigtigelse forud for byggeriet blev opdaget rester af en gravhøj – formentlig en stendysse fra bondestenalderen – umiddelbart nord for selve Børnegaarden.

På et kort fra 1857 ses højen da også tydeligt, men om der har været mere skulle man nok have undersøgt før opførelsen af Sct. Georgsgildernes

børneinstitutioner i 1967. At der stadig eksisterer rester af højen, er virkelig et rent lykketræf. En velvoksen gummiged skulle ikke have brugt mange halve timer på en planering af dette ene hjørne af børnehavens legeplads – og så ville også resterne af det, der var engang, have været væk for bestandig. Men i dag leger børnene ufortrødent og højlydt videre på stedet, formentlig uden at skænke oldtid og fortid en eneste tanke.

”Området er under kraftig ned-

slidning", hedder det ganske lakonisk i arkæologens korte tekst i sognebeskrivelsen – og det er vist endda mildt udtrykt. Arkæologerne har af samme grund indstillet, at højen bør sikres mere effektivt gennem en regulær fredning, hvilket vistnok endnu ikke er sket.

Krogerup Gods

Fra gammel tid hørte Mørdrups jorder og gårde ind under Krogerup Gods, men i slutningen af 1700-tallet blev jordreformerne ført ud i livet. I Nordsjælland var størsteparten af jorden under kronen, men enkelte mindre områder var privatejede, herunder altså også Mørdrup. En af jordreformernes idéer var jo, at bønderne skulle overgå fra arvefæstere til selvejere, og derfor blev også Krogerups bøndergods bortsolgt.

Det skete bl.a. i 1806, da den ejendom, der senere blev kaldt matr. nr. 26, blev bortsolgt. Fire dage før jul i 1806 skrev brødrene Lars og Niels Jørgensen under på et skøde, der gjorde dem til ejere af en mindre ejendom på Mørdrup Mellemvang. Det var i realiteten kun et husmandssted, takseret til ca 7½ Skæppe - altså kun nogle få tdr.lid.

I 1818 solgte Lars Jørgensen sin halvdel, medens Niels Jørgensen blev boende indtil sin død. Enken, Inger

Kirstine Nielsdatter, solgte derefter sin halvdel i 1844, og 15 år efter blev de to halvdele så særskilt skyldsats. Dermed var det to selvstændige ejendomme, hhv. matr. nr. 26 a og 26 b af Mørdrup.

Mellemvangsgaarden

Den del af ejendommen, som fik matr. nr. 26 b, blev herefter kaldt Mellemvangsgaarden. Så vidt det kan ses, forbliver ejendommen i samme families eje - men kun frem til 1893, da Jens Christian Johansen overtog både matr. nr. 26 a og 26 b. Herefter var ejendommen atter samlet, og der blev herefter tilkøbt yderligere arealer syd for Stokholmsvejen, bl.a. et areal fra den af Mørdrupgårdene, som havde matr. nr. 4 - altså den gård, der lå på hjørnet af Hovvej og Mørdrupvej, men som blev nedlagt som gård efter en brand i 1913.

Mellemvangsgaardens bygninger lå ved Stokholmsvejen - omtrent lige overfor, hvor Sct. Georgs Vej i dag begynder. Bygningerne er i dag helt væk, fordi de nedbrændte den 18. marts 1908. Gården bestod da af et stuehus, en stald, en lo/lade, en lade/vognport, en svinestald og et brændehus. I stedet for at lade bygningen opføre samme sted lod ejeren gården genopføre på et areal syd for Stokholmsvejen - på den bakke, hvor der tidligere havde været

De sørgelige rester af den oprindelige Mellemvangsgaard fotograferet kort efter branden den 11. marts 1908. Gården blev ikke genopført på samme sted, men flyttet syd for Stokholmsvej, der skimtes længst til højre i billedet. Fotografen har rettet linsen mod øst - og Kystbanen løber således lige bag de villaer, der ses i baggrunden.

gravet grus.

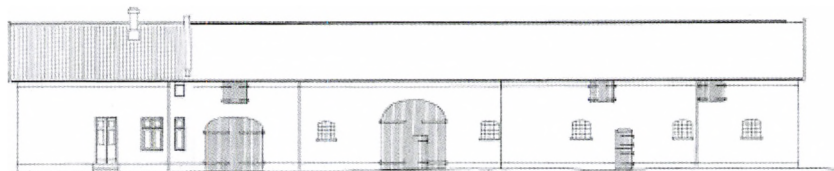
Ejerne af gården skiftede ret tit i de år. I december 1902 gik gården på tvangsauktion, og ved den lejlighed blev gården og dens tilliggende solgt til daværende ejer af Kvistgaard Hovedgaard, sagfører Valdemar Jenssen. Det var Jenssens hensigt at udparcellere ejendommen, der på det tidspunkt havde et tilliggende på godt 15 tdr.l.d. Det skulle imidlertid

ikke blive sagfører Jenssen, der skulle profitere af gårdens nære beliggenhed ved vandet.

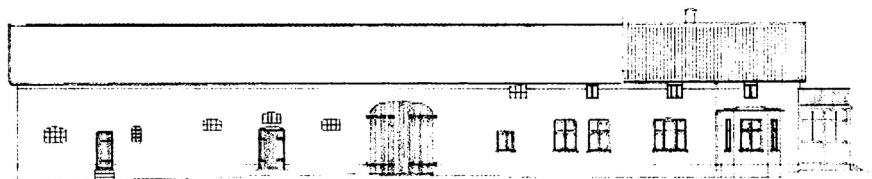
Peter Kofod Ancher

Først da Peter Kofod Ancher i 1919 købte ejendommen, indledtes for alvor en ny æra. Ejendommen bestod nu kun af en enkelt større bygning for enden af alléen fra Stokholmsvej. Det blev Kofod Ancher, der kom til

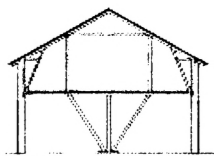

Fasade mod N. 2

Fasade mod S. 2

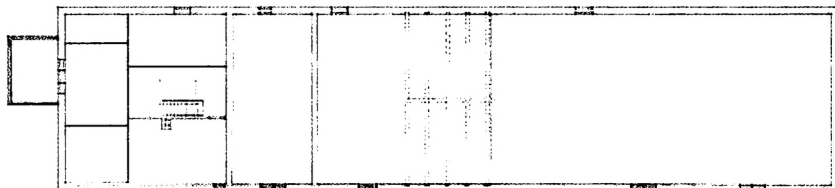
Sæd 1

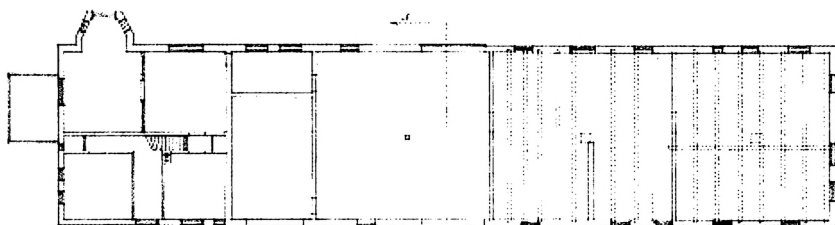
Gård mod Vest

Gård mod Øst

Løst plan

Sædeplan

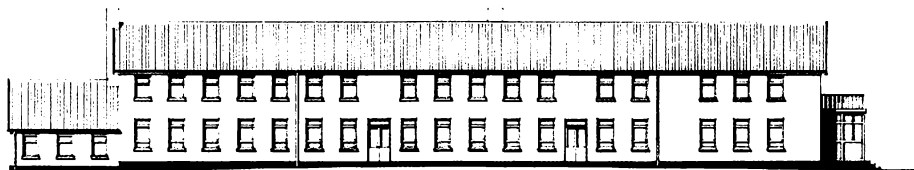
Illustrationen på foregående side:

Således så Mellemvangsgaarden ud i perioden fra 1908 til 1946, da Sct. Georgs Fonden for Nødhjælp overtog ejendommen. Som det fremgår af tegningerne, var der tale om en et-længet gård med beboelse i den østlige ende. På øverste tegning ses facaden mod nord. Til venstre beboelsen, dernæst en port til en vognport, bag denne et lille karlekammer. Til højre for det laden og dernæst hestestalden og længst til højre kalve- og kostalden. Bygherren i 1908 hed Rendrup Hansen.

at udparcellere ejendommen, Og da han solgte gården i 1946, resterede stort set kun arealet rundt om selve bygningen. Dette areal var dog endnu ret stort - strækkende sig fra Stokholmsvej i nord til den nuværende idrætsplads i syd.

Et af de områder, som Kofod Ancher solgte fra, var området ved den nuværende Mindevej. Her lå fra gammel tid et højedrag, som havde været benyttet af Mørdrups bønder som græsningssted for får

og kvæg. Bakken kaldtes derfor for Hyrdebakken. Under besættelsen opstod behov for, at der kunne oprettes kolonihaver, og Landbrugsministeret opkøbte derfor arealet, som efterfølgende blev indrettet til haver af Haveforeningen "Hyrdebakken". Som evigt minde om denne gårdejer, der solgte alt jorden fra, gav man den nyanlagte vej - i forlængelse af Kløvermarken - fra Stokholmsvej og syd på, navnet Kofod Anchers Vej.

Ved overtagelsen af ejendommen i 1946 ansøgte arkitektfirmaet "Arking" om tilladelse til ombygning af den gamle landbrugsejendom. Mod vest ansøgte man om tilladelse til opførelse af en tilbygning, som skulle rumme kedel-, vaske- og cykelrum. I bygningens stueetage indrettedes sovesale, baderum, legerum for børnene samt spiseasl og køkken. På 1. salen indrettedes værelser og vaskerum for personalet samt nogle gæsteværelser. Desuden opførtes en barakbygning. For at give plads til 1. salen hævedes det gamle tag med 80 centimeter - det var nok til at 1. salen fik fuld loftshøjde.

Tegningen herover viser den samme syd-facade som den næstøverste på forrige side.

Postkort fra omkring 1949. Man ser Børnegaarden fra havesiden - med legepladsen foran bygningen.

Sct. Georgs Fondet for Nødhjælp

Da Kofod Ancher i juni 1946 solgte den tilbageblevne del af ejendommen til "Sct. Georgs Fondet for Nødhjælp", indledtes atter en hel ny æra i gårdens historie. Ny ejer var - som nævnt - et fond oprettet af Sankt Georgs Gilderne i København. Dette var igen underlagt Sct. Georgs Storgildet i Danmark, der kort kan beskrives som en sammenslutning af gamle spejdere. Kort før krigsudbruddet havde en del medlemmer af de københavnske Sct. Georgs Gilder begyndt at interesse sig

for socialt hjælpearbejde. Ved at løfte i flok mente man at kunne hjælpe flere steder. Nødhjælpsfondet blev derfor oprettet, og i de første år hjalp man, hvor man kunne: U-landshjælp, Finlands-hjælp o.s.v. Efterhånden koncentrerede man dog arbejdet til at omfatte københavnske børn, og hjælpen kom især tuberkuloseramte hjem til gode. Man hjalp børn under den skolepligtige alder til at komme i sommerlejr, man hjalp deres familier med julehjælp o.s.v., og midlerne kom ind gennem midnatsforestillinger,

En af assistenterne, Benthe Henderson er her fotograferet med de såkaldte vinterbørn - der alle er iført den karakteristiske "uniform": khakitøj med rød nissehue,

Foto fra vinteren 1948-49.

basarer og almindelige indsamlinger. Og ikke mindst ved salget af et mærke på feriebornsdagen, der hvert år blev afholdt på dronningens fødselsdag.

Børn fra fattige, tuberkuloseramte hjem

Ideen med erhvervelsen af Mellemvangsgaarden var således at indrette et Optagelses- og Feriehjem for sunde børn fra fattige, tuberkuloseramte hjem. Børnene skulle så visiteres af de offentlige myndigheder. Hjemmet blev ledet af en ulønnet bestyrelse og driftsudgifterne skulle dels indsamles af Sct. Georgs Gilderne, dels sikres ved de plejpenge, som datidens

regler gav mulighed for at få fra det offentlige. Dette hjem blev anerkendt og taget i brug i 1947.

En af de første forstanderinder var Vibeke Sonne, der senere blev gift med lærer Ebbe Nielsen. Af det øvrige personale omkring 1950 kan nævnes: Sygeplejerske Edith Kliim, lærer Ebbe B. Nielsen, barneplejerske Gerda Nielsen samt altmuligmand S. Rosenaa. Senere var stedfortræderen, sygeplejerske Else Pedersen og lederen børnehavepædagog Vibeke Nielsen. Personalet bestod således af en leder, en stedfortræder (som skulle være sygeplejerske med en lille ekstrauddannelse i pædagogik), en børnehavepædagog

En flok af børnene ses her på en udflugt til KB's hus, hvis nærmere placering ikke har kunnet bestemmes. Bemærk børnenes ens dragter.

Havesiden af Børnegaarden. Til venstre ses bagenden af den udrangerede flyvemaskine, som børnene havde fået at lege i.

eller barneplejerske med 3-årig uddannelse, samt en række unge medhjælpere.

Børnene kom i to hold - dels børnene fra de tuberkuloseramte hjem, dels børn, der om sommeren kom på en slags rekreationsophold. Børnene, der var i alderen fra ca 3 til ca 13 år, kom for størstedelens vedkommende fra fattige københavnske hjem, hvor moderen p.g.a. tuberkulose ikke havde mulighed for at passe børnene. Nogle af børnene var derfor på Sct. Georgs Gården i op til et år. Her blev de ikklædt en uniforms-lignende dragt, som personalet i øvrigt selv havde syet. Den bestod af noget khaki-tøj, med tilhørende rød "nissehue".

Sommerbørnene kom i fire hold á 35 børn, som var på rekreationsophold i 3 uger ad gangen. Børnene blev hentet og afleveret i bus

Sct. Georgs Gilderne i København forærede omkring 1962 nye trehjulede cykler samt løbehjul til børnenes brug.

Juleaften blev fejret i sommerbørnenes store sovesal, som jo stod tom om vinteren. Her er lysene netop blevet tændt, og børnene sidder pænt og venter på gulvet rundt om juletræet. Foto ca 1962.

Alle de voksne blev riset op af børnene, når det var fastelavn. Her ses børnene iført nattøj med risene. Foto: 1964.

til og fra Tuberkulosestationen i Ingerslevsgade i København. Om sommeren blev børnene dog udstyret med sommertøj, som for pigernes vedkommende bl.a. bestod af læggede, mørkeblå nederdele. Når børnene således færdedes rundt i byen, var man ikke i tvivl om, hvorfra de kom.

Nye tider

Da Vibeke Nielsen tiltrådte som leder, varslede det nye tider. Men Sct. Georgs Gildernes ledelse var på nogle

punkter lidt gammeldags. Blandt andet forlangte de, at Vibeke Nielsen skulle tiltales "fru Nielsen". Efter modstand fra sagens genstand, blev kompromiset "fru Vibeke". Fru Vibeke begyndte også på afskaffelsen af uniformerne - dem brød hun sig bestemt ikke om - og det lykkedes trods bestyrelsens modstand at få dem afskaffet stille og roligt. Bestyrelsen var dannet af gildebrødre fra København.

Når sommerbørnene blev sendt hjem, blev den store sovesal med de 35

Det sidste hold sommerbørn (feriebørn) afleveres på Tuberkulosestationen i Ingerslevsgade i København i august 1962. De fire uniformerede damer bagerst er tuberkulose-sygeplejersker.

senge tømt, og derved fik man et stort rum til bl.a. afholdelse af juletræ og andre aktiviteter. Sct. Georgs Gårdens have gik - som nævnt - helt ned til den nuværende Idrætsvej. På dette store område kunne børnene boltre sig, bl.a. med en gammel udrangeret flyvemaskine, som forsvaret forærede til hjemmet.

Almindelig børnehave

I starten af 1960'erne var tuberkulose-tilfældene blevet mærkbart færre - og dermed forsvandt behovet for feriehjemmet på Stokholmsvej 45, som adressen var dengang. Indtil da havde 2.240 børn været anbragt i feriehjemmet. I stedet tilbød "Sct. Georgs Fonden", som ejeren nu hed, at indrette en børnehave i den del af ejendommen, som hidtil havde

Glimt fra den første dag i "Børnehave 1", hvor børnehaveleder, Hanne Gissing hjælper de nye børn med legetøjet. Datoen er den 1. februar 1963, og børnehaven blev taget i brug, selvom der stadig gik håndværkere og gjorde de sidste ting færdig - en af håndværkerne skimtes i gangen til højre.

rummet feriehemmet, hvorimod selve optagelseshjemmet skulle fortsætte uændret indtil videre. Tikøb Sogneråd sagde straks ja tak til tilbuddet, da man på det tidspunkt kun havde én børnehave i forvejen på hele Sydkysten, nemlig "Espergærde-Snekkersten Børnehave" på Stokholmsvej, og her var der en lang venteliste for at få børn passet.

Arbejdet med ombygningen på-

begyndtes i juni 1962, idet planen var at indrette en børnehave til i alt 36 børn, heraf 16 småbørn. Børnenes alder skulle være fra 2½ til 7 år, og fortrinsvis være børn af enlige mødre, af forældre, som begge gik på arbejde, eller børn som Tikøb kommunes Børneværn ønskede anbragt i børnehave. Som institutionens første leder, ansattes den 1. december 1962 fru Hanne Gissing, medens bestyrelsen i den selvejende institution

Omkring 1962 så alléen fra Stokholmsvej til Børnegaarden således ud. Først i 1968 fik vejen navnet: Sct. Georgs Vej.

På legepladsen var der placeret en gammel bil, som børnene kunne lege i. Den afløste en gammel flyvemaskine, som havde stået der tidligere. Foto: Sep.1963

De små blev lagt til at sove middagsøvn på sovesalen, medens de store selv kunne bestemme. Sep.63.

Misse Bonnesen og børnene spiser frokost ved børnehavens små borde, sommeren 1963.

Der var også en gammel robåd, som børnene kunne lege i på arealet foran Børnegaarden. Båden hed i øvrigt "Drageborg". (Foto sep. 1963)

kom til at bestå af to medlemmer udpeget af Tikøb Sogneråd, nemlig fru Poula Fensmark Hansen, Hornbæk og skovløber Jens Olsen, Nygaard. Derudover sad tre medlemmer udpeget af Sct. Georgs Gilderne, nemlig: Overass. Ellinor Larsen, Kbh., grosserer Willy Nyborg, Kbh. samt skibsmægler Børge E. Juhl, Charlottenlund. Fra 1. januar 1963 ansattes yderligere to pædagoger, nemlig Lone Borre (senere Poulsen) og Inge Saaby.

Vedtægterne

Forud for børnehavens indvielse blev der udarbejdet et sæt vedtægter for den selvejende institution "Sct. Georgs Gildernes Børnehave i Espergærde". Heri hed det bl.a. at det er institutionens formål at beskæftige børn i alderen 2½ til 7 år fra hjem i Espergærde. Institutionens åbningstider var fra kl. 6.30 til kl. 17 i ugens fem første dage, medens der om lørdagen var åbent til kl.

Gruppen med de store børn fotograferet i oktober 1966.

I øverste række fra venstre ses personalet: Inge ?, Anne Birgitte Baden, Lis ? og lederen Hanne Gissing. I næstøverste række fra venstre: Ann Jeanett, Lars, Flemming, Allan, Tom, Michael C., Jesper. I tredje række ses fra venstre: Charlotte F., Christian B., Rene, Niels, Michael B., Lars P., Marika, Kirsten.

I nederste række ses fra venstre: Anders L., Michael G., Birgit L., Dorte K., Kim, Morten, Ib. Det oplyses endvidere at børnene Marianne O. og Carl Jørgen manglede da billedet blev taget. Desuden manglede Grethe fra personalegruppen.

14. Børnehaven skulle fortrinsvis modtage børn af enlige mødre, børn af forældre, som begge går på arbejde, samt børn, der havde særlige behov.

Stort behov - og en kritik

Indvielsen af børnehaven - kaldet "Børnehave 1" - fandt sted den 1. februar 1963 - på et tidspunkt hvor der stod 60 børn på venteliste til en børnehaveplads. Det mere end

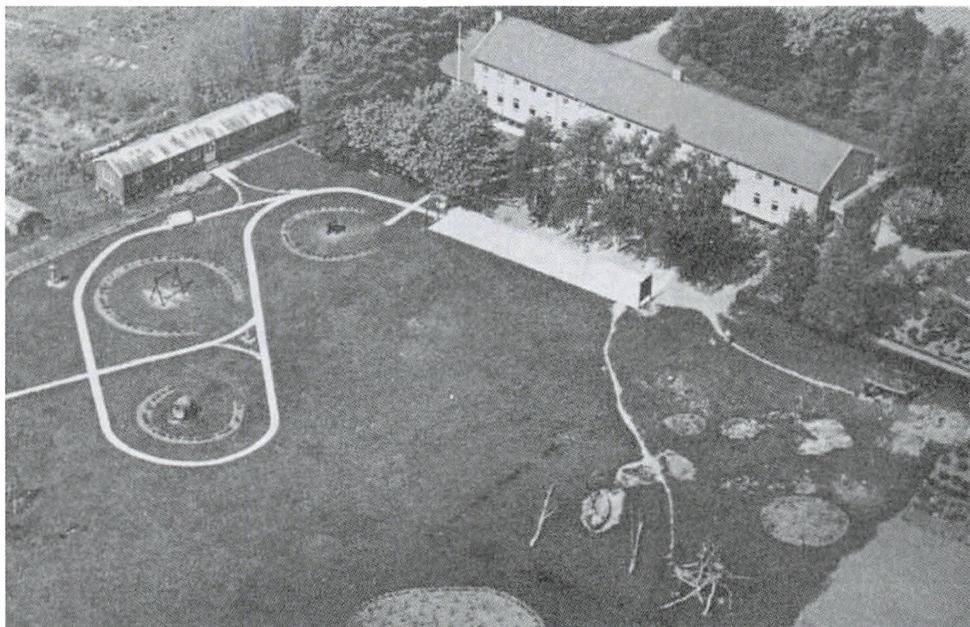

Da man den 9. december 1967 indviede den nye "Børnehave 2", blev dagen markeret med et optog med plakater og flag gennem byen. I praksis gik man ad Kløvermarken til Espergærde Centret og tilbage igen. Selvom det var en ny børnehave, var det i virkeligheden både personale og børn fra "Børnehave 1". (Foto: Fini P. Pedersen)

halverede ventelisten, men allerede et halvt år efter var ventelisten atter voksende, så der blev taget ekstra børn ind, så antallet lå omkring 40 børn. Personalet bestod - ud over lederen - af 3 børnehavelærere og to medhjælpere.

Netop et halvt år efter indvielsen udtalte børnehaveleder Hanne Gissing til Helsingør Dagblad, at det var en fornøjelse at arbejde i og lede en børnehave som denne. Alt var så velindrettet og praktisk lavet. Men,

tilføjede Hanne Gissing, der mangler i høj grad en vuggestue i byen. Det er på en måde uforståeligt, at planlæggerne af byen ikke har tænkt på oprettelsen af en vuggestue, nu da den ene nybygning efter den anden skyder op. Men ikke nok med det, så rettede Hanne Gissing endnu en kritik mod sognerådet: - Det mangler også fritidshjem. Vi har f.eks. 12 børn, der næste år skal i skole, og hvor skal de være efter skole, når begge forældre arbejder?

Sct. Georgsgaarden set fra luften i starten af 1960'erne. Det meget store legeområde ned mod Idrætsvej præger området. I det hele taget er arealerne ved Sct. Georgsgaarden endnu meget lidt bebygget. Området nederst i billedet er nu bebygget med boliger - kaldet Sct. Georgs Have.

Flere børneinstitutioner

Imidlertid var der allerede på dette tidspunkt forhandlinger om, at opføre yderligere en række institutioner på ejendommen. Manglen på en vuggestue og et fritidshjem var voksende, og planerne var således allerede på bordet i 1962. Planerne omfattede bygning af en vuggestue til 80 børn en børnehave til 60 børn, et fritidshjem til 60 børn samt en mødesal til ca. 200 personer samt lokaler til byens ungdomskorps,

studiekredsværelser m.v.

TikøbSognerådet tog i sit møde den 4. september 1962, at tiltræde dette forslag for så vidt angik vuggestue (men kun til 48 børn), børnehave og fritidshjem. Derimod kunne man ikke lide forslaget om forskellige ungdomslokaler. Sognerådsmedlem Peter Jensen sagde bl.a. om hallen med ungdomslokaler: *"Endnu er behovet for lille, og opførelse af en saadan ville givetvis sinke opførelsen af den allerede projekterede*

På dette areal, blev der i 1991-92 opført i alt 14 seniorboliger, som i dag ejes af A/B Seniorbo Espergærde.

sportshal..." Til dette synspunkt sluttede sognerådsmedlem Søren Larsen sig i øvrigt også - og hele det øvrige sogneråd.

Projektet med de nye institutioner blev tegnet af arkitekterne Bodil og Helge Foss i København (senere af Helge Foss alene), og bygningerne blev som bekendt opført på arealet lige nord for den gamle Børnegaard. Indvielsen fandt sted i november 1967 - og hermed flyttede "Børnehaven 1"s personale og børn ud på marken,

som man sagde om området mellem Sct. Georgs Gården og Stokholmsvej. Men egentlig var det ikke meningen.

Baggrunden var, at Hanne Gissing var blevet spurgt, om hun ikke ville være leder for den nye institution, kaldet "Børnehaven 2". Det ville hun gerne, men så sagde personalet, at de også ville følge med lederen til den nye institution. Da forældrene erfarede, at både leder og personale ville flytte, forlangte de, at børnene skulle flytte sammen med det

"Sct. Georgs Gildernes Børnegaard" efter branden i april 1998. Det var i den nærmeste ende af bygningen, at "Børnehave 1" startede i 1963.

personale, som de kendte.

Sådan gik det til, at personale og børn i november tog alle deres ting under armen og gik "ud på marken" for at tage den nye institution i brug. De kunne nu kalde sig for "Børnehave 2" (Sct. Georgs Vej 15), medens der kom ny leder, Ebba Andersen, samt helt nyt personale og nye børn i "Børnehave 1", der i maj 1968 fik ny adresse: Sct. Georgs Vej 17. Den officielle indvielse af børnehaven fandt sted den 9. december 1967 og blev bl.a. markeret med et optog gennem byen.

Sct. Georgs Gildernes indsats

Det projekt, som Sct. Georgs Gilderne startede i 1963 med indvielsen af en børnehave, var starten på en lang række lignende projekter rundt om i Danmark. Den grundlæggende idé var, at mange kommuner - på trods af stor mangel på børneinstitutionspladser - ikke havde overskud (penge og arbejdskraft) til at igangsætte byggeri af nye institutioner. Sct. Georgs Gilderne udnyttede imidlertid den paragraf i den daværende byggestøtteordning, som tilsikrede offentlig prioritering af 94% af anskaffelsessummen. Systemet virkede derfor på den måde, at hvis kommunen stillede en

Efter branden blev bygningen genopført, men nu i anderledes udformning og indretning. (Foto nov. 1999)

gratis byggegrund til rådighed, så indgik den i den samlede omkostning og udgjorde den nødvendige egenkapital på 6%.

Når så grunden var erhvervet, var det Gildebrødrene, der stod for arbejdet: Forhandlinger med myndighederne, udformning af institutionen (tilpasset kommunens ønsker og krav), den praktiske gennemførelse af byggeprojektet, rejsegilde samt indvielse. Derpå blev institutionen overdraget til den bestyrelse, der var dannet til formålet.

På denne forunderlige måde kunne en kommune - uden anden økonomisk indsats - end at stille en

byggegrund til rådighed få etableret en fuld færdig institution - lige klar til at indgå i kommunens sociale forsg. I de første år efter 1963 var der stadig mange byggerestriktioner, men fra 1966 blev det frit at bygge alt det, man ville. Allerede i 1966 oprettedes en institution til 350 børn i Vallensbæk, og kort efter også en institution i Humlebæk. I de følgende år gik det stærkt. I februar 1969 var der opført i alt 83 institutioner over hele landet.

Nyere tid

Senere - i 1991-92 - er arealet helt fremme ved Stokholmsvej blevet

bebygget med ældre-boliger, og senest - i 1995-96 - er størstedelen af haven mod syd, blevet bebygget med boliger - den såkaldte Sct. Georgs Have. I april 1998 brændte den gamle hovedbygning, men blev genopført året efter. I 2003 gik Sct. Georgs Gildernes Fond i betalingsstandsning. Det fik som konsekvens, at de mange børnehaver landet over i årene herefter blev tilbageskødet til de respektive kommuner. Det skete imidlertid ikke her på Sct. Georgs Vej, hvor Sct. Georgs Fonden stadig ejer bygningerne.

Den genopbyggede hovedejendom, Sct. Georgs Vej 17 A-B, er i dag opdelt i lejemaal til diverse klinikker. I den anden del har "Elverhøjen" til huse. Denne børnehave drives nu af

kommunen, som lejer sig ind hos Sct. Georgs Fonden.

I nabobygningen, Sct. Georgs Vej nr. 15 A-B lå oprindeligt Børnehaven 2, der blev indviet i 1967. Den fik senere navnet "Kernehuset", men da den blev lagt sammen med naboinstitutionen, vuggestuen "Væksthuset", blev navnet ændret til "Georginen". Denne blev imidlertid nedlagt i efteråret 2012, da Helsingør Kommune opsagde lejekontrakten og nedlagde institutionen.

Endelig findes der endnu på Sct. Georgs Vej nr. 15 C det tidligere Sct. Georgs Gårdens Fritidshjem - nu en skolefritidsordning under Tibberupskolen. Også disse bygninger ejes stadig af Sct. Georgs Fonden, men drives og lejes af kommunen.

KILDER:

Denne artikel er udarbejdet på grundlag af materiale i eget arkiv. Desuden er anvendt oplysninger, materialer og billeder fra

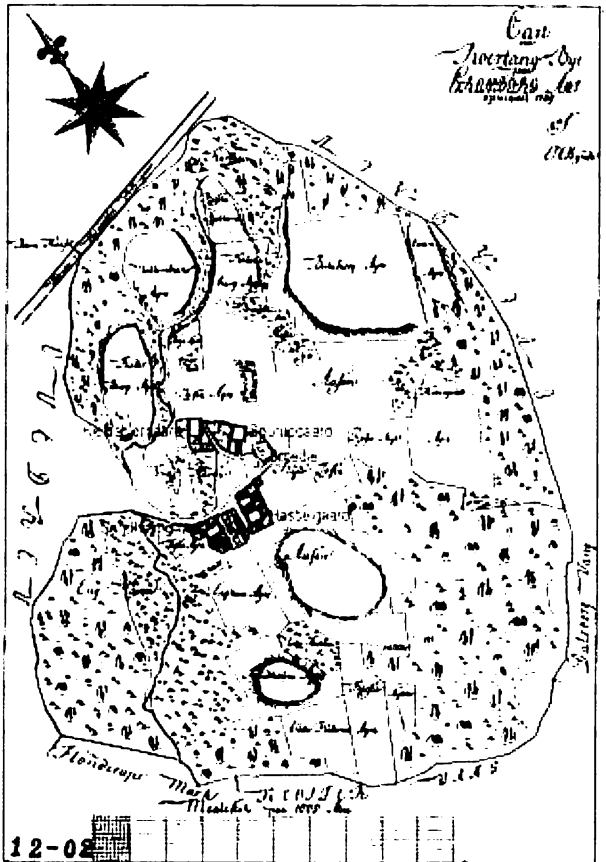
- Else Pedersen*
- Hanne Foss*
- Kresten Tommerup*
- John Kjeldgaard*
- artikler i Helsingør Dagblad, Nordsjællands Ugeblad og Berlingske Tidende,*
- Brochurer m.v. udgivet af Sct. Georgs Gilderne.*
- Arkivalier i Landsarkivet for Sjælland*
- Helsingør Kommunes Byggesagsarkiv*

Dutrupgaard - en rest af Spurupgaard

af Kjeld Damgaard

Indtil 1871 bestod Rørtang landsby af fire gårde i selve landsbyen (Sandholmgaard, Hasselgaard, Kjeldsberggaard og Spurupgaard) samt en enkelt (Ørnholmgaard), der lå yderst på overdrevsjorden.

Men dette år solgte ejeren, Hans Pedersen, Spurupgaards hovedlod til ejeren af Borupgaard. Denne jord er i dag de arealer, hvorpå en del af Borupgaardbebyggelsen er beliggende. Imidlertid beholdt Hans Pedersen gårdens overdrevslod, der lå nordvest for Kongevejen. Dette areal blev i 1874 overtaget af sønnen Jens Hansen. Ifølge BBR-registeret blev Dutrupgaard (med ét "t") opført i 1870. Dette kan imidlertid ikke bekræftes fra anden side-

På dette kort over det oprindelige Rørtang kan man se placeringen af den oprindelige Spurupgaard, hvis østlige jorder blev overtaget af Borupgaard, medens jordene på overdrevet udlagdes til den nye ejendom, Dutrupgaard.

Kortet herover viser området i 1898. Dutrupgaard er markeret med rødt omtrent midt i billedet. Den oprindelige Spurupgaard er derimod helt forsvundet.

og sandsynligheden for at ejendommen er opført før salget af hovedejendommen er vel ikke så stor. Mon ikke, at opførelsesåret nærmere er 1873-74, da sønnen overtager, og den gamle gårds grund i selve landsbyen blev mageskiftet. I øvrigt nedlagdes Spurupgaard ved samme lejlighed helt, og bygningerne blev fjernet.

Men under alle omstændigheder op-

førtes den trelængede ejendom på det sted, hvor den stadig ligger. Både med indkørsel fra Kongevejen og fra den vej, der senere kaldtes Ørnholmvej. Tilliggendet var omtrent 10 ha.

Hans Jensens enke, Poulina Julie Nielsen, solgte i 1888 Dutrupgaard til Christian J. Nielsen, og han solgte i 1895 videre til Ole Christiansen. Fra parcellist Ole Christiansens overtagelse findes en kort beskrivelse af ejendommen, der da bestod af tre længer: Et 12 fag langt stuehus, en 10 fag lang længe indeholdende stald og lade samt en mindre længe på 8 fag indeholdende vognport. Hele herligheden var dækket med strå og forsikret for 9.637 kr.

Fra 1913 hed ejeren Jens Peter Nielsen og fra 1915 Fritz Kürtzel. Den skånske fabrikant Fr. Kürtzel havde allerede i 1912 overtaget Strandvejsvillan "Glitter" i Skotterup, så han boede næppe på Dutrupgaard. Men efter al sandsynlighed var det Kürtzel, der omkring 1916 lod ejendommen modernisere og omtrent få det udseende, den endnu har. Fra 1918-19 hed ejeren V. Thorsen

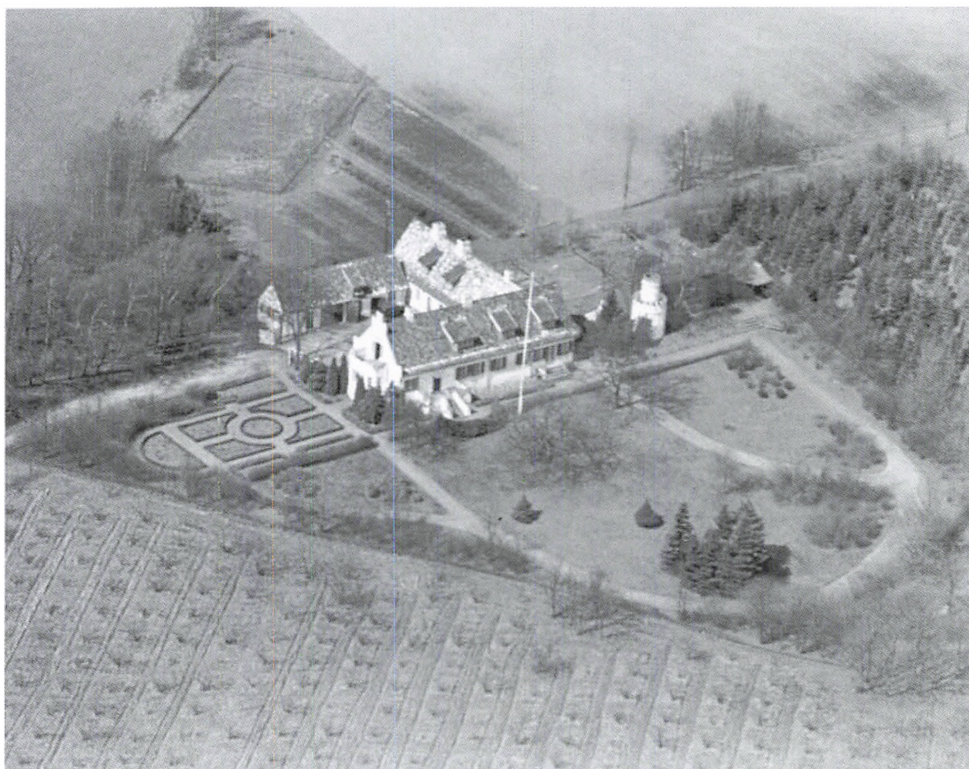

Billedet herover og billederne på modstående side er alle fotograferet i 1920'erne, da kap-tajn Thorvald Svane Dam ejede stedet. Man ser stuerne på ejendommen - i en stil, der indikerer, at ejeren havde en fornuftig indtægt!

og derefter var ejeren direktør og kap-tajn Thorvald Svane Dam.

Det var Thorvald Svane Dam, der i 1919 etablerede "Dutrupgaards Handelsingartneri", der fra 1924-32 ejedes af direktør Niels Schibbye. I 1932 overtog Axel Zwergius Nissen (f. 1886) gartneriet, der blev drevet som et blandet handelsingartneri med et drivhus og 50 mistbænke. I drivhuset dyrkedes agurker og tomater, og på frilandskål, jordbær og frugt. Afgrøderne blev afsat på Torvet i Hel-

singør eller til hotellerne i omegnen. I 1940 overtog søstrene Johanne ("Hanne") og Ester Due Dutrupgaard og omdannede stedet til et kur- og rekreativshjem. Hanne var uddannet sygeplejerske og Ester husholdningslærerinde – og denne kombination viste sig at være en god sammensætning for at drive stedet i mange år. Søstrene Due holdt gammel takt og tone i hævd – man klædte om til middagen, og man sagde naturligvis "De" til gæsterne, der endelig ikke måtte kaldes patienter.

Dutrupgaard fotograferet fra luften i 1937. Billedet viser bl.a. ejendommens eget vandtårn, og nederst i billedet ses en del af de tilplantede jorder. Endnu på dette tidspunkt drev Zwergrus Nissen sit handelsgartneri på ejendommen.

Nogle var dog reelt patienter, andre rekonvalescenter, atter andre blot ferierende.

Efter 48 års drift måtte "frk. Hanne", som hun kaldtes, i 1988 sælge ejendommen, der ikke fortsatte som rekreationshjem. I stedet blev ejendommen overtaget af ægteparret Inge og Claus

Aswarischtsch, der drev tøjfirmaet "Off Piste". Ejendommen blev derfor indrettet til brug for dette formål – med lokaler til design, kontorer og lager. Fra 1993 har Dutrupgaard tilhørt familien Lynggaard-Petersen, der indrettede bygningerne til to lejligheder. I 2012 overtog Inge og Petter Gilsvik Dutrupgaard.

*Dutrupgaards hovedbygning
fotograferet fra havesiden i
1947.*

*Søstrene Ester og Inger Due. Sidstnævnte
var også en del af det faste "mandskab".*

Hanne Due var den formelle leder af kurstedet - internt i huset kaldet "Frk. Hanne".

Der var en del ansatte unge piger på Dutrupgaard gennem tiden. Flere ansatte blev dog i mange år. Her er pigerne fotograferet på gårdtrappen i 1947.

Foto fra juni 2007, der viser hovedhuset med de tilbygninger, der er sket i tidens løb.

Denne lille fine pavillon, der nu står og pynter i haven, stammer fra Hillerød og hører ikke oprindeligt til Dutrupgaard.

Gurreholm ved Nyrup og Gurreholm på Grønland

Hvilken sammenhæng er der mellem ejendommen Gurreholm ved Nyrup og forskningsstationen Gurreholm i nærheden af Scoresbysund i Østgrønland? Svaret findes i denne artikel, der også fortæller om husmandsstedet Gurreholms brogede historie.

Af Kjeld Damgaard

Historien begynder, da der den 12. april 1790 blev foretaget en lodtrækning om tildeling af seks husmandslodder nord for Nyrup landsby. I forbindelse med de store jordreformer var det nemlig almindeligt, at der i hver landsby blev udparcelleret det samme antal husmandssteder, som der var gårde. I Nyrup var der seks gårde - og derfor blev der således også afsat plads til at etablere seks husmandssteder.

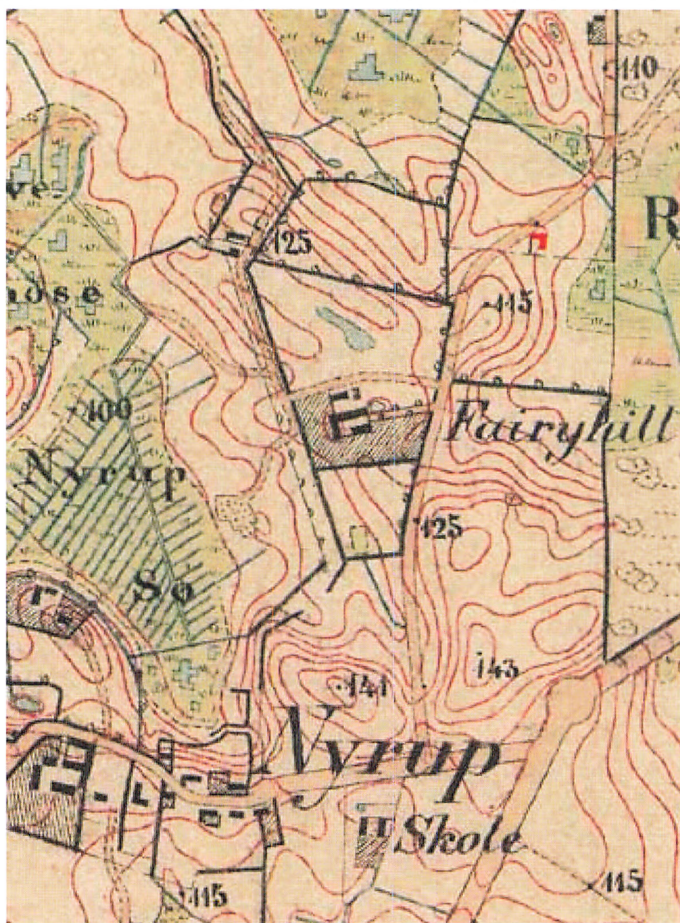
Imidlertid meldte der sig kun fire interesserede til at deltage i lodtrækningen. Det var Peder Jensen, Niels Magnussen, Jacob Jensen og Jens Pedersen. De fik hhv. huslodderne nr 3, 4, 6 og 2. Dermed henlå huslodderne 1 og 6 vakante.

Efter lodtrækningen blev det betydet

de nye husmænd, at de ikke måtte drive deres kreaturer gennem gårdmændenes jordlodder, men derimod skulle trække dem ad de veje som var afsatte. Desuden fik de at vide, at de ikke kunne forvente at få nogen "hugningshjælp" til huslodderne. Det indebar, at hver husmand selv måtte fælde de træer og buske, der stod på den tildelte jord. Desuden måtte hver husmand sammen med naboen opsætte "*halv Hegn til den grændsende Nabo*" - hvilket altså betød, at man skulle deles om arbejdet og udgiften med naboen. De kunne dog forvente en vis grundforbedringshjælp til deres jord - f.eks. i form af grøftegravning.

Husmanden Jens Pedersen

Den lod, der kaldtes nr. 2 blev overtaget af husmand Jens Pedersen. Hans areal var ca. 4½ tdr. land, og på det havde han 86 favne (ca 162

På dette udsnit af et kort fra 1898 ses det husmandssted, som senere blev navngivet "Gurreholm".

Ejendommen er markeret med rødt og ligger på den del af Nyrups jorder, som inden udskiftningen var en del af overdrevet.

meter) vandgrøfter, der skulle graves. Desuden havde han en tønde land, der var bevokset med elletræer og 1 tønde land, der var bevokset med overskov. Som kompensation fik han i årlig godtgørelse 48 rigsdaler.

Om Jens Pedersen byggede hus på stedet er uvist. Det fremgår ikke af nogen af tidens kort, at der skulle

have ligget et hus på arealet de første mange år. Imidlertid står der i fæsteregisteret fra 1810, at Jens Pedersens enke på det tidspunkt afstod sit fæste til sønnen Niels Jensen på et "hus med lod". Det betyder dog ikke nødvendigvis, at huset lå på selve lodden - det kan godt have ligget i selve landsbyen.

Der bygges huse

Niels Jensen beholdt stedet i fæste til 1825, da Anders Hansen bliver ny fæster. Han afgiver fæstet i 1829 til Jens Pedersen, men på det tidspunkt er der bygget hus på stedet. Det blev nemlig forsikret den 2. oktober 1827, og på det tidspunkt blev det beskrevet således:

”Et Hus 7 fag langt, 9 alen dybt, bygget af Fyrbindingsværk med murede Vægge og Rørtag, indrettet til 2 Stuer og Køkken med Skorsteen og Bageovn.” Desuden blev det bemærket, at huset var forsvarlig mod ildsvåde og ikke tidligere forsikret. Den sidste bemærkning betød normalt, at huset var nyopført - de færreste kunne opføre et hus og undlade en brandforsikring - det ville være alt for risikabelt.

Huset var med andre ord et beskedent hus, der da også kun blev vurderet til 280 rigsdaler. En arbejdsmand tjente dengang omkring 100 rigsdaler om året.

Selvejeren Lars Pedersen

Der gik 13 år før der igen blev bygget på arealet. Den 18. august 1840 var der atter taksatorer på besøg hos husmanden, der nu hed Lars Pedersen. Han var blevet fæster af stedet i 1829, men allerede kort efter var han blev

enkemand. I 1834 boede han derfor på ejendommen alene sammen med sin fireårige datter, Peternille og en tjenestepige, Ellen Larsdatter.

Det nye hus var et udhus, som var opført af fyrbindingsværk med klinede vægge og stråtag. Huset var indrettet til stald, lo og lade. Vurderingen lød på 120 rigsdaler. Men på det tidspunkt var Lars blevet gift igen - nu med tjenestepigen Ellen - og sammen havde de fået yderligere tre børn, nemlig Peder på 6 år, Ane Kirstine på 3 år og Jens på 1 år.

På den sidste dag i 1860 kunne Lars Pedersen endelig sætte ”foden under eget bord”. Han fik nemlig nu mulighed for at købe sin fæsteejendom - i øvrigt i lighed med mange andre huse i Nordsjælland, som endnu på den tid stadig var ”kongens ejendom”, d.v.s. statens huse. Tolv år senere overtog sønnen, Jens stedet. Hans enke, Ane Margrethe Bendtsen, overtog husmandsstedet i 1910 og solgte det i 1914 til brødrene arkitekt H. Aarslev Jensen og C. Aarslev Jensen, der siden 1903 havde ejet det aktieselskab, der stod som ejer af gården ”Sindhvile” og det tilhørende teglværk.

Ejendommen får navn

Året før salget blev ejendommen takseret til brandforsikringen. Den

bestod nu også af et lille hønsehus, Stuehuset var nu udvidet til 10 fag og udhuset var på 8 fag. Alle bygninger var stråttækte. Den samlede værdi blev sat til 3.250 kr. På den tid var en arbejdsmands årsløn omkring 1.300 kr.

Men de følgende år ændrer ejendommen ganske karakter. Dels giver de nye ejere stedet et navn. Den havde nemlig ikke tidligere noget navn, men brødrene Aarslev Jensen får i 1915 tinglyst, at ejendommen fremover skal kaldes "Gurreholm". Det sker selv om ejendommen sådan set intet har med Gurre at gøre. Den ligger på Nyrups mark - og der er et godt stykke til Gurre landsby. Men navnet har naturligvis en værdi: "Gurre" klinger bedre i folks bevidsthed end "Nyrup".

Desuden flytter den hidtidige bestyrer fra gården Sindshvile ind på ejendommen. Sindshvile og Gurreholm havde nemlig nu fået samme ejer, idet brødrene Aarslev Jensen tillige også ejede og drev et teglværk som siden 1902 havde hørt til gården Sindshvile.

Branden

Men så opstod der ildløs på ejendommen natten mellem den 25. og 26. maj 1918. Helsingør Avis skrev mandag den 27. maj om branden:

"I Lørdags Aftes ved 10½-Tiden opstod der Ild i Staldbygningen paa "Gurreholm", Gaarden ved siden af "Fairy Hill" i Nyrup. Ilden bredte sig hurtigt til samtlige Gaardens dels straa-, dels træspaantækkede Længer, der alle nedbrændte, uden at Nyrup Sprøjte, der kom til Stede ved Branden, kunde hindre det. Indboet reddedes fra Stuehuset, ingen Kreaturer indebrændte, mens vistnok nogle Høns brændte. Hvorledes Ilden iøvrigt er opstaaet, vides ikke. Gaarden ejes af Arkitekt Jensen paa Lolland, og Gaardbestyrer Lawrence og hans Hustru var bortrejst. "Gurreholm" var forsikret i Landbygningernes almindelige Brandforsikring for 15.000 Kr."

Ved de efterfølgende politiforhør blev hhv. staldkarl Anton Larsen og tjene-stekarl Ernst Oluf Christensen forhørt. De var nemlig til stede den pågældende aften, hvorimod intet tydede på at fremmede havde været på ejendommen. Der var mistanke om ildspåsættelse, men i første omgang henlagdes sagen. Men i januar 1919 blev Ernst Oluf Christensen, der nu tjente på Borupgaard ved Snennersten, alligevel tiltalt for at have sat ild på Gurreholm. Det skete fordi man havde fundet ud af, at han en måned før branden havde sat ild til en kasse gamle klude - uden at der dog skete nogen skade ved den lejlighed. No-

Lufftografiet viser Gurreholm omkring 1938. Det er Gurreholmvej til venstre og som man ser, er der på dette tidspunkt ikke meget tilbage af det oprindelige husmandssted. Hovedhuset har udviklet sig til en villa. De senere produktionsbygninger blev bygget på arealet bagest til venstre i billedet.

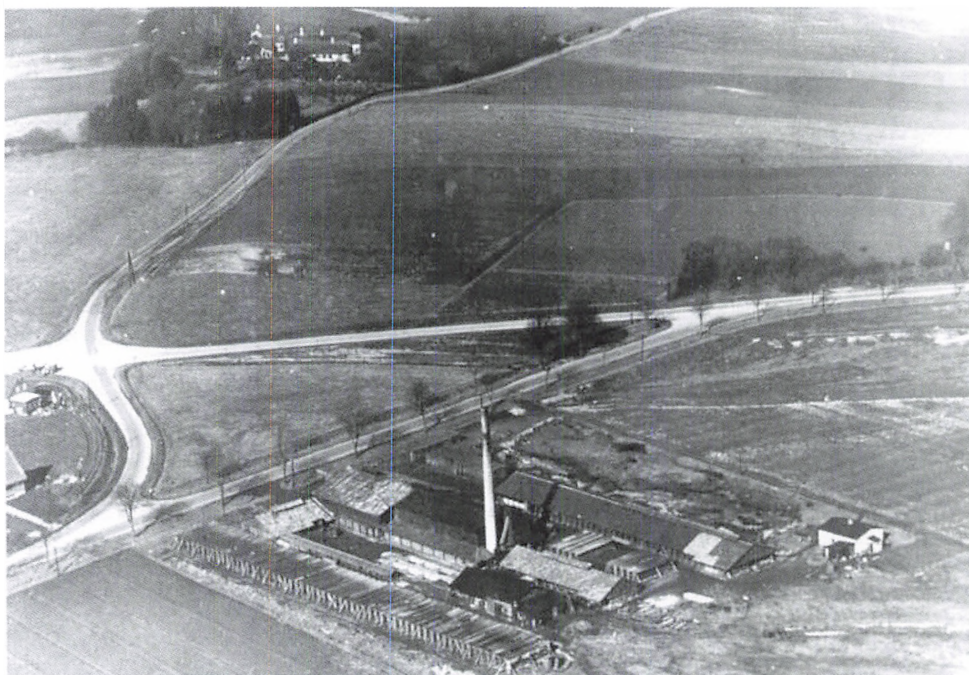
get bevis havde politiet dog ikke, så sagen endte med, at Christensen blev idømt en bøde på 50 kr. for uforsvarlig omgang med ild.

"Gurreholm Avlsgaard"

I 1924 blev ejendommen kaldt for "Gurreholm Avlsgaard" - vel sagtens for at adskille den fra "Gurreholm Teglværk", som lå ganske tæt ved, og som nu havde fået navn efter det oprindelige husmandssted. Samtidig reklameres der med salg af tørvejord, singels, sand og grus. Fra 1929 blev

der også gravet ler på ejendommen - det skulle jo bruges til murstensfremstillingen på det tilhørende teglværk. Ifølge den daværende nabo, Ulrik Krabbe, blev der bl.a. gravet langs hegnet til Krogenberg Hegn.

De to brødre Aarslev Jensen drev også teglværker på Lolland. Bl.a. et teglværk i Grænge. Men i 1929 besluttede de at sælge teglværket til direktør Ferdinand Andersen fra Dronningmølle Teglværk. Imidlertid beholdt brødrene stadig selve "Gur-

"Gurreholm Teglværk", som det så ud omkring 1936. Teglværket var oprettet i 1902, og hed da "Sindshvile Teglværk", men p.g.a. samdriften med ejendommen "Gurreholm" lidt nordligere kom teglværket også til at hedde Gurreholm. Selve ejendommen Gurreholm er ikke med på billedet, men øverst i billedet ses "Fairyhill", og lige nord for bevoksningen ses et langt lavt hus. Også det hørte til teglværket.

reholm" et par år. Først i 1932 solgte de ejendommen - samtidig med at "Sindshvile" var sat til salg. Ny ejer af begge ejendomme blev grosserer Ejnar Bryde Nielsen.

Ejnar Bryde Nielsen havde i 1922 etableret en stor manufakturforretning på Nørrebro i København. Varehuset fik navnet "Buldog". Denne forretning havde i løbet af 30'erne

udviklet sig til en omfattende postordreforretning, og Ejnar Bryde Nielsen kunne derfor i 1932 købe den store proprietærgård "Sindshvile" samt "Gurreholm". Sidstnævnte kaldte Bryde Nielsen for sit "sommerhus".

Lauge Koch og Bryde Nielsen

Bryde Nielsen var interesseret i mange ting, bl.a. udforskningen af Grønland. De store Thuleekspeditio-

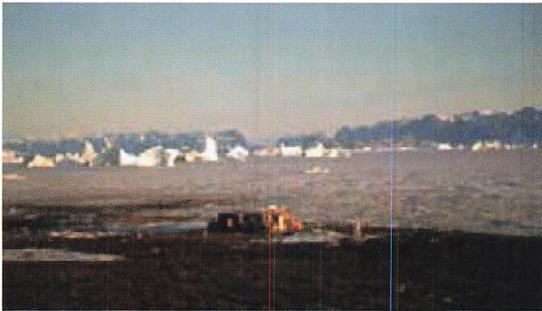
Grønlandsforskeren og geologen Lauge Koch fik forud for sin ekspedition i 1936 et større beløb i tilskud fra indehaveren af ejendommene "Sindshvile" og "Gurreholm", direktør Ejnar Bryde Nielsen. De herrer ses på billedet - det er Lauge Koch til højre i billedet.

ner var sluttet i starten af 30'erne, men grønlandsforskeren Lauge Koch planlagde endnu en ekspedition til Østgrønland. Det var imidlertid vanskeligt for Koch at få den finansieret, men Bryde Nielsen tilbød sig med en omfattende støtte. Bryde Nielsen donerede således 145.500 kr til gennemførelse af mineralogiske undersøgelser. Sammen med et statsligt tilskud på 540.280 kr muliggjorde det,

Bulldog

Ejnar Bryde Nielsen havde sit varehus på Nørrebrogade i København. Navnet var "Bulldog" - men det blev brændt ned under folkestrejken i 1944.

*Forskningsstationen "Gurreholm" på Grønland.
(Foto: Poul Lassen, 1982)*

at den såkaldte to-års-ekspedition kunne finde sted i årene 1936-38.

På denne tur, hvor ekspeditionen bl.a. befandt sig i et område nordvest for Scoresbysund, grundlagde Lauge Koch en forskningsstatio. I taknemmelighed over Bryde Niensens hjælp, blev stationen opkaldt efter Bryde Niensens "sommerhus", Gurreholm.

Det er forklaringen på, at der ved fjorden ved Scoresbysund findes et sted kaldet "Gurreholm", og at der i nærheden af det både findes en lokalitet kaldet "Gurreholm Bjerge" og "Gurreholm Dal". Stationen har ikke været anvendt fast igennem de senere årtier, men står stadig til rådighed for mindre ekspeditioner og lignende.

Bryde Niensens omdømme

Tilbage i Danmark købte Bryde Nielsen i 1938 også Nyrupgaard. Hermed hav-

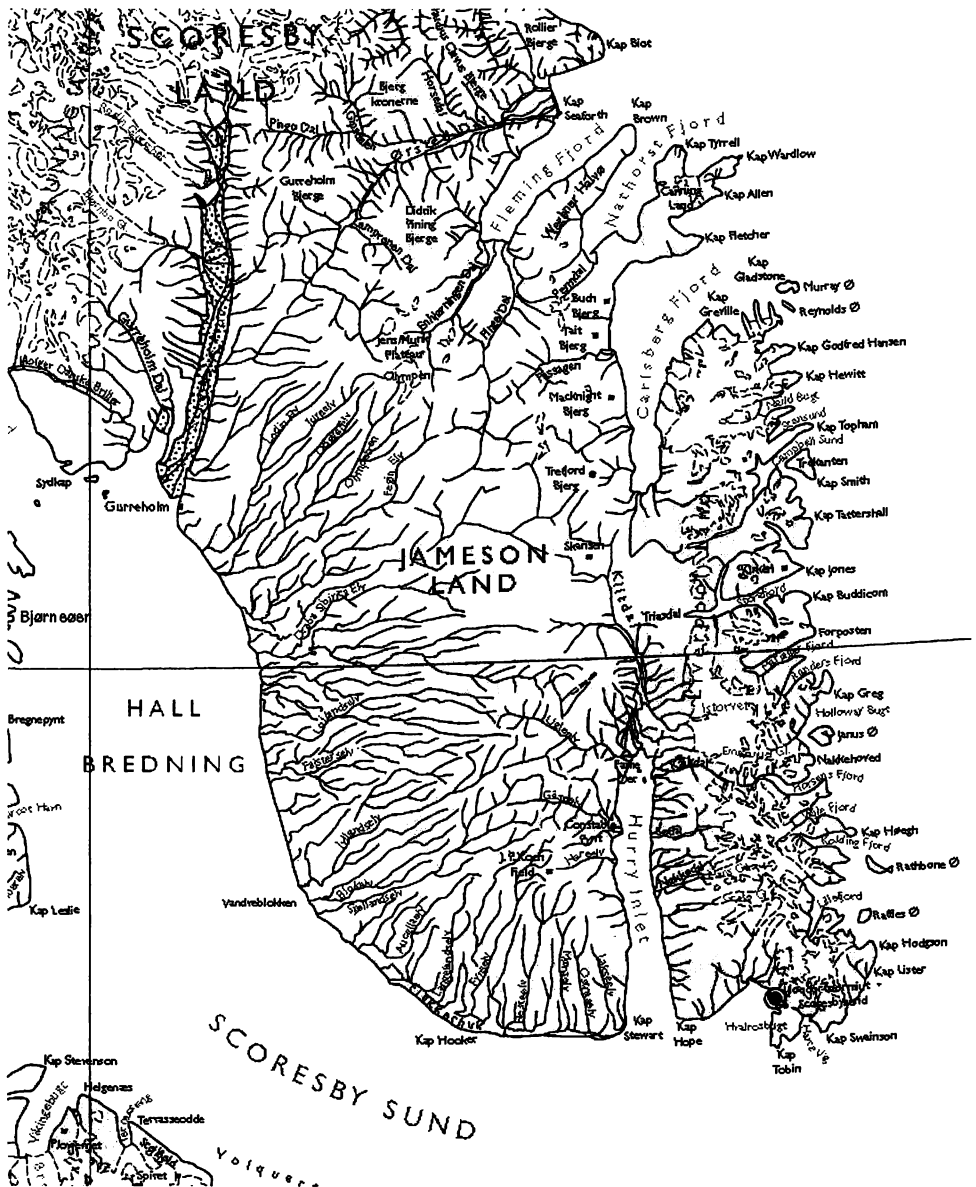
de han et samlet areal på omkring 500 tdr. land! Men i 1941 solgte Bryde Nielsen både Nyrupgaard og Gurreholm. Derimod beholdt han Sindshvile og hans enke, Olga Bryde Nielsen, boede i Sindshviles hovedbygning indtil sin død omkring 1980. Forinden havde hun dog i 1964 solgt gården til Tikøb Kommune. Ejnar Bryde Nielsen faldt imidlertid under besættelsen i voldsom unåde, idet han af den brede befolkning blev anset som

nazist eller meget tyskvenlig. Hans varehus, "Buldog" på Nørrebrogade blev derfor under folkestrejken i sommeren 1944 udsat for en ødelæggende plyndring, og efterfølgende blev der stukket ild til ejendommen, der nedbrændte, fordi folkemængden sinkede slukningsarbejdet.

Fra 1941 hed ejeren af både Nyrupgaard og Gurreholm, Søren Skifter. Han var fabrikant af slips - og firmaet

*Slipsefabrikant
Søren Skifter,
som bl.a. ejede
Gurreholm i en
periode.*

Gurreholm ses på dette kort over en del af Scoresby Sund - placeret næsten helt oppe i bunden af fjorden. På kortet ses også "Gurreholm Dal" og "Gurreholm Bjerge".

Gentlemen foretrækker -

Skifter
SLIPS

Det Kun Angstraa og Angstraa og Angstraa

Der skal stå Skifter i et rigtig Skifter-Slips

Fabrik Hovedstaden København

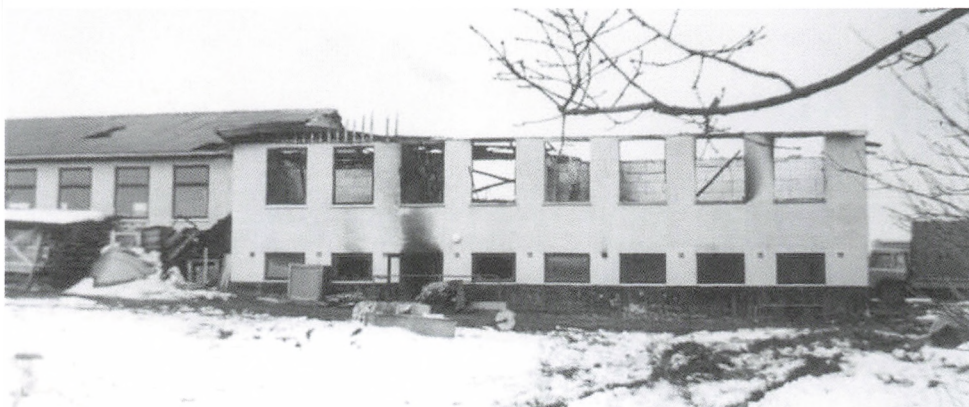
Skifter-Slips var i 40'erne og 50'erne berømte for deres kreative reklamer. Her ses et eksempel på en af disse. Firmaet eksisterer i øvrigt stadig og producerer fortsat slips.

findes faktisk endnu den dag i dag: "Skifter Slips" - nu i tredje generation. En overgang omkring 1950 drev Skifter pelsfarm på ejendommen. I 1952 solgte Skifter Nyrupgaard, medens Gurreholm først blev afhændet i 1953. De to ejendomme fik dermed atter hver sin ejer.

Hovedstadens Møbelfabrik

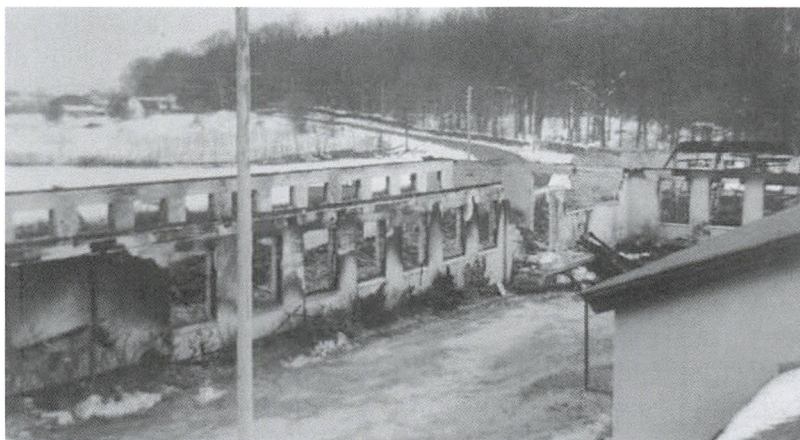
Gurreholms nye ejer hed Gunnar Harboe. Han drev hønseri på ejendommen, men allerede i 1955 måtte han lade ejendommen gå på tvangsauktion. Mølleren i Tikøb, Laurits Møller, havde rimeligvis mange penge i klemme og besluttede at overtage ejendommen. Herefter blev Gurreholm handlet en del, men i 1960 overtog ejeren af "Hovedstadens Møbelfabrik A/S" Gurreholm og indrettede bygningerne til møbelfabrikation. Denne anvendelse varede kun 6 år, men på grund af omstændighederne huskes netop denne periode af mange lokale beboere.

Baggrunden var, at fabrikant Carl Aage Jørgensen havde drevet en fabrik på Roskildevej i Taastrup under navnet "Hovedstadens Møbel- og Madrasfabrik". Fabrikken flyttede fra Taastrup i efteråret 1960 - og da var der ca 30 mand ansat til fabrikationen. Forud for indflytningen var der blevet tilbygget en større produktionshal, ud-

Hele fem gange på ca 1½ år var der ildløs på "Hovedstadens Møbelfabrik" i årene 1963-64.

Tre af tilfældene er fotograferet af Leif Petersen og gengivet her...

Bilen med de store "vinger" på bagpartiet tilhørte direktør Elmo Nielsen.

Ejendommen fotograferet i 1995 - medens det endnu var muligt at betragte hele ejendommen fra skovkanten. Nu er der plantet læhegn på arealet til højre, som umuliggør at tage et tilsvarende billede i dag.

stillingsbygning samt kontorer m.v.

I 1962 blev den formelle ejer selve sel-skabet, som nu kaldtes "Hovedstadens Møbelfabrik A/S". Det blev da ledet af direktør og fabrikant Elmo Nielsen, der var cand.oecon. af uddannelse.

Fabrikationen af møbler var tilsyne-ladende i de år en farefuld beskæftigelse. I al fald opstod der i perioden juni 1963 til oktober 1964 ildløs fem gange på fabrikken. Den ene gang endda to forskellige steder samtidig! Tikøb Brandvæsen var således travlt beskæftiget med at slukke brande på fabrikken, som hver gang dog fortsatte - indtil en ny brand i 1965 endelig

stoppede produktionen. Efterfølgende blev Elmo Nielsen dømt for assurancevig og for at have sat ild på fabrikken.

Gurreholm i nyere tid

Efter denne turbulente tid overtoges ejendommen på tvangsauktion af firmaet "Prebyg A/S" (fabrikant C. M. Jørgensen) som genopbyggede fabrikken og nu kaldte den for "Gurreholm Møbelfabrik".

Men allerede i 1968 overtog tømremester Th. Søndergaard ejendommen. Herefter anvendtes Gurreholm som værksteder og lager for tømrefirmaet - indtil Uri Larsen over-

"Gurreholm" fotograferet af Helge Mørdrup Jensen.

tog i 1985. Han drev sammen med hustruen Gerd Strube Larsen vognmandsvirksomhed ("Uri Transport") og dødsborydninger samt auktioner.

I 2004 blev ejendommen opdelt i to ejerlejligheder. Den ene var selve beboelsen, som i 2005 blev solgt til Tanya Böiken og Flemming Petersen.

Den anden var produktionsbygningerne, som i 2011 blev solgt ag Uri Larsen til "Klaus Jørgensen Holding ApS", bag hvilket står H. Melbye, J. Ulrich og L. Ulrich. Bygningerne er udlejet til forskellige firmaer, bl.a. tæppefirmaet "Fabula Living" og Tagfirmaet "Tag Nu".

Lidt om beboerne i villa "Bakkehus"

Huset på Lindevej 5 A, der i dag regnes som beliggende i "det gamle Espergærde" hører egentlig til Mørdrup.

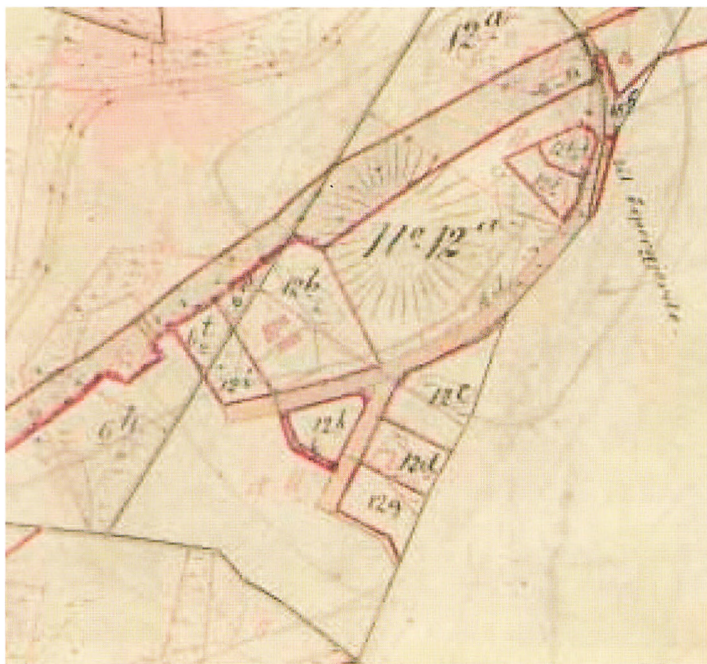
af Kjeld Damgaard

Ejendommen er beliggende på Mørdrup bys marker - og hører således

ikke til Espergærde, selvom ejendomsrådgiverne elsker at kalde dette område for "det gamle Espergærde". Espergærde fiskerleje var et meget

Ejendommen, som den tog sig ud i sommeren 2012.

Kortet viser den ældste del af Jernbane Allé (i begyndelsen uofficielt kaldet Mertinsvej), og en lille stump nederst på kortet, der er begyndelsen på Lindevej. Her er de ældste udstykninger markeret på kortet, bl.a. Lindevej 5 A, som har matrikelnummer 12 g, Mørdrup.

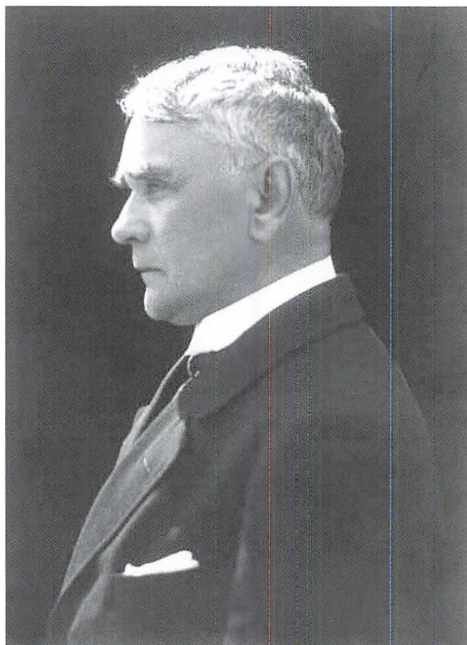
lille område, der i store træk afgrænses af Strandvangsvej og Toftvej mod syd, af Jernbane Allé og Ved Stationen mod vest og af Egebæksvang og Egebækken mod nord. Resten af bebyggelsen fra Kongevejen i vest til Øresund i øst hører til Mørdrup landsby - eller til Tibberup landsby for den dels vedkommende, der i store træk ligger syd for en linje fra Egevej og skråt ned til hjørnet af Gammel og Ny Strandvej.

Indtil 1896 blev det areal, hvor Villa Bakkehus ligger, drevet som landbrug, men det år overtog et konsortium ejendommen "Kollehaugehus", som ind-

til da havde været et husmandssted (parcelliststed). Hvor "Kollehaugehus" (nuv. adresse: Jernbane Allé 16B) lå oprindeligt i selve Mørdrup landsby vides ikke. Men i forbindelse med udskiftningen af Mørdrup Landsby flyttede husmandsstedet ud på den del af jordene, som fra gammel tid kaldtes "Kollehauge" (= Kalvehaven).

Desværre er udskiftningsforretningen for Mørdrup landsby ikke bevaret, så en nærmere undersøgelse heraf er besværlig. Sikkert er det imidlertid, at ejendommen i 1806 blev købt til selveje - og forblev som landbrugs-

Skuespiller Nicolai Neiiendam (t.v.) debuterede i 1893 og fortsatte næsten uafbrudt til 1930 som skuespiller ved Det kgl. Teater. Fra 1915 arbejdede han tillige som sceneinstruktør. Han medvirkede kun i få film, nævnes kan dog Jakob Knudsen-dramaet "Den gamle Præst" fra 1939.

Skuespillerinden Jonna Neiiendam (t.h.), hvis fulde pigenavn var Ebba Kaja Jonna Collin, var moder til skuespilleren Tavs Neiiendam (1898-1986).

ejendom indtil 1896. På det tidspunkt var en stor del af ejendommen imidlertid blevet eksproprieret til den nye bane mellem Klampenborg og Helsingør (Kystbanen). Konsortiet har derfor tænkt, at kunne udstykke området til villaer. Hvis de havde tænkt, at de ville blive lette at sælge fordi de kom til at ligge tæt ved en station, så må de i første omgang være blevet skuffede.

DSB ønskede nemlig ikke at anlægge en station her - og var i øvrigt længe i tvivl om hvorvidt den skulle ligge i Tibberup - hvis der overhovedet skulle være en.

Kystbanen blev indviet i august 1897, men først året efter kom der en holdeplads - i øvrigt delvist betalt af beboerne selv. Først omkring 1902 blev

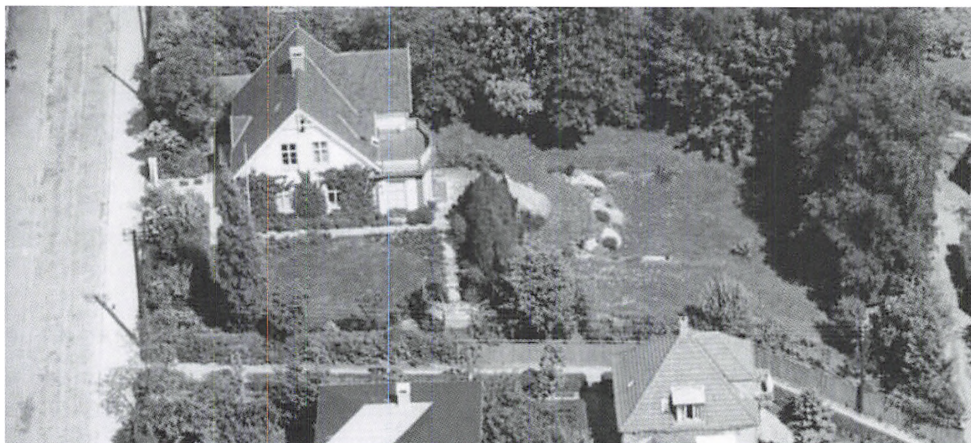
der bygget en rigtig station. Netop på det tidspunkt lykkedes det at få solgt grunden, der havde fået matrikelnummeret 12 g. Sælgerne var de to tilbageværende konsortiemedlemmer, Victor Mertins og Christian Nimb. Om Victor Mertins vides, at han var tømrermester og meget aktiv som bygmester både i København og i Espergærdeområdet. Christian Nimb var murermester. De solgte til tømrermester Niels Olsen, som byggede huset i løbet af 1902. I oktober 1902 stod huset færdigt og blev forsikret for i alt 13.045 kr.

Noget tyder på, at Niels Olsen (f. 1844) og hans hustru Marie (f. 1846) selv boede på Stokholmsvej, så måske har de udlejet "Bakkehus" til sommerbeboere eller andre. Imidlertid må det være gået skidt for Niels Olsen. I al fald måtte han i 1909 afhænde ejendommen, efter at fogeden havde gjort udlæg i ejendommen. Ved den efterfølgende tvangsauktion blev Nicolai Neiiendam ejer af Villa Bakkehus. Han havde i 1895 (uden for ægteskab) fået en søn, Michael - først i 1897 blev han gift med skuespillerinden Jonna Collin. Nicolai Neiiendam (1864-1943) var skuespiller og sceneinstruktør ved Det kgl. Teater og boede egentlig på Hauchsvej 6 i København. "Bakkehus" blev derfor alene anvendt som sommerbolig - i øvrigt ligesom langt de fleste andre nybyggede villaer i

området på den tid. Det er ganske morsomt at tænke sig, at skuespiller Nicolai Neiiendams søn, Michael (f. 1895, d. 1962) altså har tilbragt en del af sin ungdom i Espergærde. Måske var det derfor, at han senere (i 1923) - efter at være uddannet dr. theol., kom tilbage til området og blev ansat som res. kapellan ved Egebæksvang Kirke. Senere blev han sognepræst samme sted, men allerede i 1930 kom han til Garnisons Kirke i København, og i 1934 blev han udnævnt til kgl. konfessionarius og provst.

I 1916 købte Hugo Nicolai Brammer "Bakkehus". Han var grosserer og havde også sin bopæl i København. Han var født i 1875 i Aabenraa og var gift med Helene Augusta Andrea, f. 1879 i Odense. Parret brugte også kun "Bakkehus" som sommerbolig - i al fald i de første år. Deres faste bopæl var i mange år Jernbanegade 6, hvor Hugo Brammer også havde sin store engros-virksomhed. Han var grosserer i modevarer, såsom silkestoffer, foerstoffer, blomster, fjer og hatte. Firmaet flyttede senere til Grundtvigsgade 9-13, men havde desuden lager i Frihavnen.

I telefonbogen for 1934 ses en beboer i "Bakkehus" ved navn Hans Thiels Wedege. Han var bogtrykker og ejede ikke ejendommen. Han må derfor

Lindevej 5 A, fotograferet fra luften i 1949.

have lejet sig ind - sandsynligvis fordi familien Brammer ikke anvendte huset i denne periode. Hugo Brammer døde nemlig i 1933, og samme år overtog enken, Helene A. Brammer ejendommen. Hun solgte i 1943 til grosserer Carl Gustaf Lerche Petersen.

I den første vejviser for Tikøb Kommune fra 1950 står ejeren af ejendommen til at hedde Ole Helms. Han ejede "Grangaarden" på Rørtang Overdrev, men det må være en fejl. I tingbogen er der på intet tidspunkt en sådan ejer. Tværtimod var huset i slutningen af 1949 blevet solgt til statsskovfoged Hans Mogens Skovgaard Jeppesen (f. 1880, d. 1953), der netop gik på pension i 1950. Han havde indtil 1935 været skovfoged i Danstrup og fra 1935

til 1950 skovfoged i Nyruphus ved Rørtang - og skulle selvfølgelig have en ny bolig efter i mange år at have boet i tjenesteboliger. Efter hans død overtog enken Bodil Marie Evn Olga Jeppesen f. Engedahl. Det var i øvrigt Skovgaard Jeppesens andet ægteskab - hans første hustru, Valborg f. Møller døde i 1933.

I 1993 overtog firmaet "Ipsen Arkitekter ApS" ejendommen - og nu boede arkitekt Hanne Ipsen her. Hun var i perioden fra 1989 til 2005 medlem af Helsingør Byråd - først for de konservative senere for Venstre. Hun ændrede senere navn til Hanne von Bülow. Fra 2007 har ejerne af Villa Bakkehus været Anne Wille og Johan Andersen.

”Bjælkerøerens” barndom i Snekkersten

I et interview i 1963 fortalte den da 70 årige Viggo Johannessen om sin barndom og ungdom i Snekkersten omkring forrige århundredeskifte.

Af Kjeld Damgaard (red.)

Min bedstefar var Johannes Nielsen. Han døde i år 1900. Han havde syv sønner, og disse sønner er for en stor del grundstammen i Snekkersten i dag. Heraf kommer for øvrigt også vort efternavn, altså Johannessen med 11 bogstaver.

Hjemme var vi mange børn. Jeg selv var nummer fem i flokken, så der skulle en god madpakke til hver dag. Far måtte foruden sit fiskeri tage forskelligt arbejde, for eksempel som murerarbejdsmand, og hvad der nu kunne falde for. Daglønnen var ikke så stor i de tider, og et par kroner om dagen var mange penge, men det gik. Jeg har aldrig sultet eller manglet noget i mit hjem. Disciplin var en selvfølge, ligesom arbejdstid, skoletid, legetid og sovetid. Så snart vi kunne begynde at skønne, skulle vi hjælpe til med forefaldende arbejde, såsom at hugge pinde om eftermiddagen, så far kunne

I dette hus på Strandvejen 152 voksede Viggo Johannessen op som et ud af i alt 11 børn. Huset blev bygget i 1903, efter at et ældre hus var nedrevet.

Faderen til Viggo Johannessen ses på dette foto: Anton Oskar Johannessen (1868-1958). Han var gift med Asta Caroline f. Manly (1868-1944),

fyre i kakkelovnen om morgenen. Der var ikke noget med at snyde.

Min skoletid begyndte i frk. M. Hansens skole, som ligger ved den nordlige indkørsel til Egebæksvang. Senere kom jeg over i den ny kommuneskole på Rørtangvej hos frøken Fanny Børgesen og lærer Petersen. Det ku' hænde,

at jeg engang imellem kunne sidde og falde i søvn, især i dansk læsning, men blev engang vækket med en brutal højre hånd - velfortjent! Syv års skoletid - én øretæve! Petersen havde sine gode perioder såvel som de onde, men kommandoen i skolen tilhørte læreren, så vel som den tilhørte faderen i hjemmet. Om vinteren var det arbejde fra kl. syv til ni hver aften. Vi skulle jo selv binde vore net. Når vi havde spist aftensmad var det om, så hurtigt som muligt, at få dugen af bordet og komme til at binde, som vi kaldte det dengang.

Vi skulle jo selv fabrikere vore åle- og torskeruser. Vi havde i mit hjem et bord så stort, at vi kunne sidde to ved hver side og én ved hver ende, og så var der gang i nålene. Én til at vinde garnet, og en anden til at fylde nålene. Og så gik det løs. Det kunne jo ikke undgås, at der blev lidt kappestrid om, hvem der tømte flest nåle eller knyttede flest knuder. En aften, hvor hver især kunne slå to til fire tusinde knuder, d.v.s. mellem et til to tusinde masker, var en god aften.

Vi havde en ældre mand, som kom i vort hjem, forresten fars onkel, den gamle havnefoged Peter Thomsen, for at vinde garn eller fylde nålene, hvilket var en stor hjælp. 20-30 åluser til hvert lag hørte ikke til sjældenheden.

Fisker Peder Thomsen, som kom og hjalp med at binde hos familien Johannessen.

derne, så der var noget at tage fat i om efteråret. Sommetider havde vi jo efter en storm ruserne så fulde af rødmos, d.v.s. snavs, at vi måtte tage dem i land og rense dem. Så kunne vi lige have en tre-fire stykker i båden ad gangen.

Der var ikke megen tid til at lege, men livet gik alligevel med liv og lyst. Og det kunne heller ikke nytte at klage. Efter sådan en dag kunne vi drenge jo godt være trætte og søvnige, men

aftenarbejdet skulle udføres alligevel. Lørdag og søndag var friaften. Efter julen begyndte vi ikke vort aftenarbejde før efter Hellig Tre Konger. Juleaften spiste vi kogt torsk og risengrød. Til nytårsaften kogt torsk og bankebygssuppe med svesker og rosiner. Det kaldtes i øvrigt "bataillonsforskrækelse". Men en herlig ret efter datiden.

Der var kun én købmand på kysten, nemlig gamle Lindahl. Der skulle vi hente de varer, der skulle bruges i husholdningen. Vi drenge løb gerne til købmanden for en to-øre eller mindre. Dersom en eller anden sagde til os: "Kan du hente det eller det hos købmanden?", kunne det ikke nytte at sige: "Nej, det gider jeg ikke." Næh, det var huen af og så afsted!

Vi var også med ude at fiske som drenge om sommeren. Så skulle vi fange rødspætter i net eller garn. Vi skulle tidligt op om morgenen, sådan ved

Således kan den unge Viggo have oplevet Sundet. Fyldt med sejlbåde - i dette tilfælde dog for sejl, så kadrejerne skulle være hurtige for at komme til at handle.

halvtotiden! Ud på Sundet og drage garnene, for at være tidligt hjemme igen. Motorbåde kendte vi ikke før 1910-14. Men forresten var det en herlig tur. Den, som ikke har prøvet sådan en morgentur på Sundet, er gået glip af noget smukt ved den danske sommer.

Når vi kom i land var det om at få garnene rensede og hængt til tørring, og helst være færdig til landliggerne gik til toget. Når så garnene var tørrede, skulle vi tage dem sammen og gøre dem stand til næste dag. Der var ingen tid til biografen. Ud at lege lidt, men i seng klokken ni. Værsgo' ... når far kaldte, måtte vi lystre, ellers: bang!

Tit måtte vi hjælpe den fiskerkone, som gik til Helsingør med vore fisk, nemlig ved at køre børen helt ind til byen. Sommetider vankede der en tiøre, men det var ikke tit. Og så måtte vi jo løbe hjem igen. Fem sukkerkringler kostede 10 øre. Det var jo et helt måltid.

Jeg husker endnu fra mine tidlige barndomsår, når det blæste af nordvest, at der kunne ligge mellem 100 og 150 sejlskibe på Sundet - store og små mellem hinanden. Hist og her små skibe, og de lå gerne nærmest land. Længere ude kom så de store fuldriggede barker, skonnerter og brigge. Så

Viggo Rudolf Johannesen (1893-1973) var udlært skibstømrer, men arbejdede det mest af sit liv som fisker, hvor han fik øgenavnet "Bjælkerøeren" eller "Skorstensfejeren". Sidst-

nævnte navn fik han fordi hans svigerfader var skorstensfejer.

I sine ældre år var Viggo meget interesseret i den lokale historie og bidrog i flere tilfælde med materiale og viden om fiskeriet og fiskernes liv til Arne Meylings samling på Espergærde Skole. (Foto: 1963).

Viggo var gift med Martha Johannessen f. Wilhelmsen (1896-1987), som var lærer-vikar på flere skoler i området. Hendes øgenavn var "Hep-Johanne", fordi hun i gymnastiktimerne heppede på børnene: "Hep-hep-hep!"

var der travlt for kadrejerne, som sejlede om kap for at få fat på de bedste at handle med og hente fra land, hvad de skulle bruge ekstra - rugbrød, tobak og brændevin var altid i bådene. Fisk var en selvfølgelighed.

Der kunne tjenes mange penge, for hvem, der var den mest durkdrevne og snilde. Kadrejerne havde jo hver sine bekendte, og vé den, der kom til at tage fejl. Der var mange forskellige nationer - russere, finner, franskmænd, tyskere, svenskere, nordmænd og selvfølgelig danskere. Men så en skønne morgen var de væk alle som en.

Når der ingen skibe var, sejlede bådene på torskefiskeri - et flot syn at se omkring 25-30 både med 3-4 sejl, alt efter vindens styrke, stå ud af havnen. Som regel var der to mand i hver båd med kurs mod svenskekysten. "Raadyb", "Kaserne" eller "Skræpperne", ja endog "Torskefadet" fik besøg. Nogle havde altid held med sig og kunne fange 16-18 lispund torsk på én dag. Andre med uheld kun tre-fire lispund. Prisen lå sådan omkring 3-4 kroner pr. lispund. Til torskefiskeri blev brugt en snøre med et blylod og to krogestøbt ind i tin og agnet med rejer eller stak - d.v.s. den grå sandreje.

Det var ikke blot snekkerstenerne, der brugte dette fiskeri. Nej, Espergærde, Humlebæk og Sletten brugte det samme - ligeså vel som kadrejeriet var kendt overalt.

Efter skolen, hvor vi jo kun gik hver anden dag, kom jeg i bådebyggerlære i 1908. Men i 1910 løb jeg fra lærepladsen. Jeg ville hellere have været i tømrerlære, men dengang bestemte man ikke selv. Det gjorde forældrene. Nå, jeg rodede med lidt fiskeri, var på en tørn med en lystyacht til Sverige og blev så indkaldt i 1916. Her fik jeg mit helbred ødelagt. Det var rent ud sagt tyranni. Jeg havde en begyndende gigtfeber, blev ikke behandlet for den, men måtte gå med som de andre på marcher, stropeture o.s.v.

Men så blev jeg sendt til Kronborg. Det var gode dage. Man kendte jo alle befalingsmændene, man havde det godt, var her i byen og kunne tage hjem, når man ville, jo, det var gode tider. Efter min hjemsendelse kom jeg i lære som skibstømrer på værftet og blev udlært. Men gigtfeberen plagede mig stadig, og jeg kunne ikke tage arbejde. Så begyndte jeg at rode med fiskeriet igen, og siden har jeg levet af det.

Omtrent sådan kunne Viggo Johannessens soldatertid have formet sig. Dette kompagni er på march med oppakning ad Strandvejen i Snekkersten. Bygningen i baggrunden er "Damehjemmet" og årstallet er 1908 - så det er nogle år, før Viggo Johannessen blev indkaldt.

Denne artikel bygger på et interview med Viggo Johannessen i Helsingør Dagblad i 1963, i anledning af Viggo Johannesens 70 års fødselsdag. Artiklen er dog redigeret af Kjeld Damgaard og tilføjet fotos fra Kjeld Damgaards arkiv.

Møder og arrangementer

Tirsdag den 21. januar 2014:

Som de morede sig i Helsingør!

Majbritt Bager, der er museumschef for Helsingør Kommunes Museer vil fortælle om teater- og selskabslivet i 1800-tallets Helsingør.

Tid og sted: tirsdag den 21. januar 2014
Kl.: 19.15 på Espergærde Bibliotek.

Tirsdag den 25. februar 2014:

Døden i mosen

Gravballemanden, Tollundmanden og andre mosefolk fra jernalderen blev slået ihjel og ofret til guderne. Mosevandets kemiske sammensætning gjorde dem til mumier. Derfor ved vi så meget om dem. Mag. Art. og dr. phil. i arkæologi **Klaus Ebbesen** kommer og fortæller om oltidsfolkene, deres liv og deres hverdag. Beretningerne om, hvordan moseligene blev fundet, er mere spændende end en kriminalroman.

Tid og sted: tirsdag den 25. februar 2014
kl.: 19.15 på Espergærde Bibliotek.

Tirsdag den 25. marts 2014:

Krigen i 1864

Det er næsten 150 år siden, vi mistede Sønderjylland og Hertugdømmerne – 1/3 af vores areal og 40 % af vores indbyggertal. Pensioneret oberstløjtnant og nu lærer i folkeskolen Jørgen Storm vil denne aften komme og fortælle om den politiske og militære situation og udvikling, samt om begivenhederne i krigsårene. Oprøret i Rendsborg, krigshandlingerne i Fredericia, kampene ved Dannevirke, Dybbøl og på Als vil blive behandlet, og ikke mindst det politiske spil, der ledte til tabet af Hertugdømmerne og Sønderjylland.

Tid og sted: tirsdag den 25. marts 2014
kl.: 19.15 på Espergærde Bibliotek.

Tirsdag den 29. april 2014:

Generalforsamling

I henhold til foreningens vedtægter afholdes der ordinær generalforsamling denne aften, hvor kun medlemmer har adgang.

I pausen er der kaffe og kage på foreningens regning.

Landsbyernes udvikling – Fra hjulplov til den grå Ferguson.

Efter pausen vil lokalhistoriker **Kresten Tommerup** ved brug af lokale landsbytyper og udskiftningsmodeller belyse landsbyernes udvikling op til vor tid.

Tid og sted: tirsdag den 29. april 2014
kl.: 19.15 på Espergærde Bibliotek

16.-18. maj 2014
(Store Bededagsferien)

Bustur til "Nordens Provence" i Sydsverige

Vedlagt "Egebækken" er der en indbydelse til ovennævnte tur. Som det ses af programmet, bliver den både indholdsrig og varieret.

Turen vil derfor forhåbentlig tiltale mange, så vent ikke for længe med at melde jer, hvis I er interesseret i at komme med.

Torsdag den 5. juni 2014:

Grundlovsdag

Nærmere program vil fremgå af dagspressen i dagene op til arrangementet. Traditionen tro fortsætter samarbejdet mellem flere foreninger omkring afholdelse af upolitiske grundlovs møder. Det forventes også, at borgmester Benedikte Kiær på vegne af Nellemann-fonden vil foretage den årlige udde-ling af fondsmidler.

Tid og sted: torsdag den 5. juni 2014
på Flynderupgaard.

Søndag den 15. juni 2014:

Byvandring i Tibberup

Med lokalhistoriker **Kjeld Damgaard** som guide, starter byvandringen denne gang på Jarlens Grund på Gammel Strandvej i Tibberup. Turen går ad Gammel Strandvej - og vi skal se og høre om huse og mennesker langs vejen. Turen varer to timer og koster 20 kr for ikke-medlemmer.

Tid og sted: søndag den 15. juni 2014
kl 14.00 på Jarlens Grund.

50 år siden bogbussen afløste de små biblioteker

For 50 år siden - den 7. oktober 1963 - rullede Tikøb Kommunes Bogbus ud på ruten rundt i kommunen for første gang. Det regnedes dengang for Danmarks første bogbus - og det var den i og for sig også. På den tid var det således den eneste bogbus og også den første til at afløse de små decentrale biblioteksfilialer. Men: Der havde faktisk været bogbusser tidligere i Danmark. Eller som man kaldte dem dengang: Bogbiler. Efter sigende startede det i 1946 eller 47 i Jylland og i efteråret 1947 kom idéen så til Sjælland, hvor den blev taget op af Holbæk- og Roskilde Centralbiblioteker, som indrettede en 18 personers turistbus til at kunne rumme 800 bøger. Den kørte herefter rundt til de eksisterende sognebiblioteker, som på denne måde kunne få suppleret deres faste bogbestand.

Tikøbs første bogbus fotograferet i 1963 i Snekkersten.

Bogbilen, som var en forløber for bogbussen, besøger Tølløse Skole i 1947.

Historisk Forening for
Espergærde og Omegn

Årligt kontingent:

kr 125,- pr. medlem

kr 210,- for ægtepar/samboend
som indbetales på konto.nr.
1551-0006043151, Danske Bar

Bestvarelse:

Formand: Preben Poulsen,
Dyremosevej 6, Tibberup, 3060
Espergærde, tlf. 49132354,
prebenpoulsen@mail.dk

Næst fmd.: Sidsel Mondorf
Rugmarken 49, Mørdrup, 3060
Espergærde, tlf.: 49132233
sidselmondorf@yahoo.dk

Kasserer: Lars Vange, Søn-
dermarken 3, Mørdrup, 3060
Espergærde, tlf. 49131740,
lars.vange@webspeed.dk

Sekretær: Mads P. Vej-Hansen,
Fredensvej 71, Mørdrup, 3060
Espergærde, Tlf. 49132467,
mads@vej-hansen.dk

Best.medl.: Ruth Sølvhøj, Mør-
drupvej 77 A, Mørdrup, 3060
Espergærde, Tlf. 49132115,
r.solvhoj@stofanet.dk

Suppl.: Kirsten Aagaard,
Vildrosevej 5, Mørdrup, 3060
Espergærde, tlf. 49131241,
paag@post.tele.dk

Suppl.: Jan Kruse, Strandbakk
16, Mørdrup, 3060 Espergærde
Tlf. 49132296

s.j.kruse@stofanet.dk

EGEBÆKKEN

Udgives to gange årligt
som medlemsblad for
Historisk Forening.

Redaktion:

Ansvarsh.: Kjeld Damgaard,
Helgavej 8, Mørdrup, 3060
Espergærde, tlf 49135297,
damgaard@tikobkommune.dk

Preben Poulsen,
prebenpoulsen@mail.dk

www.egbaekken.dk

Web-red.: Mads P. Vej-Hansen,
mads@vej-hansen.dk